

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Προπληρωτά

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Εν Ελλάδι. . . Δρ. 10
Εν τη Αλλοδαπή. . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΣ»

Εν δδφ Μουσῶν ἀριθ. 6.

Ἐκαστον φύλλον τιμᾶται
λεπτῶν 28.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἔργα καὶ ἡμέραι.

Ἀνέκδοτος ἐκθεσις τοῦ Γεωργίου Αἰνιᾶνος
περὶ τῶν κατὰ ξηρὰν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιστημονικὴ περιοδεία (Μεσολόγγιον).

Ἐθικὰ ἀρχαῖα παρὰ τοῖς νῦν Ἑλλήσιν.
Ὀλίγα περὶ τῶν ἐν τῇ Σαξονικῇ πρωτεύουσῃ
καλλιτεχνημάτων.

Ἱστορικὰ ἔγγραφα. (Ὁ Ἰερώνυμος Βοναπάρ-
της Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος).

Βιβλιοκρισίαι.

Φιλολογικά.

Ἀρχαιολογικά.

Καλλιτεχνικά.

Ἀνέκδοτα, Μῦθοι, Παροιμίαι, συλλεγόμενα ὑπὸ
Φωτίου Χρυσανθοπούλου (Φωτάκου).

Ἀπαντήσεις ἀνερρωτήσεων (Στατιστικὴ τῶν
ὑπὸ τῶν θηρίων καὶ ἐρπετῶν φονευθέντων. —
Νέα παγκόσμιος γλῶσσα).

Πνευματικὰ ἀσκήσεις. — Λύσεις.

ΕΝ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΙ. Δόξα καὶ Ἔρως. Μυστήριον.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ἡ ἐπάρμοδος εἰς τὴν τακτικὴν τροχίαν.

Ὅτι ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ ἡμῶν ἀνε-
μόμενον, ὡς συνέπειαν τῶν ὑποβληθέν-
των ἀναμορφωτικῶν νομοσχεδίων, ἐπῆλθεν·
ἐπληρώσαντο δέ, ἐπ' αἰσίοις, οἱ ἐπὶ τῶν
ζητημάτων τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς φα-
ρισιακοὶ διαπληκτισμοί. Καὶ δικαίως·
μετὰ τὸν ἐλευθερὸν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων
ἡμῶν πλοῦν, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ στρα-
τοῦ, μετὰ τὴν μεταθέσιν τοῦ ἔτι ὑπολει-
πομένου ἀπὸ τῶν ὁρίων εἰς Μαλακίαν καὶ
Ταίναρον, μετὰ τὴν ἐκποίησιν τῶν ἵππων
καὶ ἡμιόνων, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ στό-
λου, μετὰ τὴν ἀφύπνισιν ἡμῶν ἀπὸ τόσων
ὄνειρων, τί ἄλλο ἔλιπεν ὅπως ἐπανέλ-
θωμεν εἰς τὴν τακτικὴν τροχίαν; ὀλίγη
ἐσωτερικὴ γαοῦρα. . . Καὶ ἰδοὺ αὕτη! . . .

Καὶ εἴχομεν καταντήσῃ τῇ ἀληθείᾳ
ἀγνώριστοι! Νὰ λησμονήσωμεν τοὺς ἐ-
πάρχους, τοὺς ἐφόρους, τοὺς εἰρηνοδίκας,
τοὺς ὑπαστυνόμους καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀλα-
ταποθηκαίους, καὶ νὰ σκεπτόμεθα περὶ
ἐθνικῶν ζητημάτων; τὴν μετὰ τόσας
προσπαθείας ἐξευτελισθεῖσαν μεγάλην ἰ-
δέαν νὰ ἀνυψώσωμεν καὶ αὖθις, ἐκ τοῦ
βορβοροῦ εἰς ὃν τὴν κατέρριψεν ἡ πολι-
τικὴ, ὡς ἱερὸν λάβρον; νὰ τολμήσωμεν
νὰ ρίψωμεν ὅπλον κατὰ τῆς Τουρκίας,
κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ ἀνυποφόρου 21,
ἄνευ τῆς ἀδείας δηλαδὴ τῆς Εὐρώπης;
νὰ φονεύσωμεν τὸν ἀποτελεσματικῶς σκο-
πεύοντα τοὺς ἀξιωματικούς καὶ ὑπαξιω-
ματικούς ἡμῶν Γερμανὸν ταγματάρχην;
νὰ τολμήσωμεν νὰ νικήσωμεν τοὺς Τούρ-
κους; νὰ διανοηθῶμεν ὅτι ὁ ἀποκλεισμός
ἐμαγεύθη ἐν Ἀθήναις; νὰ τολμήσω-
μεν νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἡ Ἀγγλίς θὰ
ῶθήσῃ τὴν Βουλγαρίαν εἰς τὴν Κωνσταν-

τινούπολιν καὶ θὰ καταλάβῃ διὰ λογα-
ριασμόν τῆς τὰς νήσους μας καὶ τὴν Μι-
κράν μας Ἀσίαν, ὅτι ἡ Ῥωσσία θὰ πράξῃ
τὸ αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου
κατὰ τοῦτο μόνον συναντᾶται μεθ' ἑμῶν,
καθότι θὰ ἦνε σύμμαχος τῆς Γαλλίας κατὰ
τὸν προσεχῆ πρὸς ἐπικράτησιν τοῦ Γαλλι-
σμοῦ ἢ τοῦ Γερμανισμοῦ πόλεμον, ὅτι ἡ
Αὐστρία θὰ ἐκτείνῃ τὸ κράτος τῆς τοῦλά-
χιστον μέχρι Θεσσαλονίκης μεσολαβοῦσα
οὕτω μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κωνσταντινου-
πόλεως, ὅτι καὶ αὕτη ἡ καλλιφώνος Ἰ-
ταλία ὀνειρεύεται τὰ Ἰωάννινα μετὰ τῆς
Ἀλβανίας ἂν μὴ τι πλέον; νὰ τολμή-
σωμεν νὰ διακηρύξωμεν ὅτι μόνος φί-
λος τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἡ Γαλλία καὶ μά-
λιστ' ἡ δημοκρατούμενη, ἄνευ τῆς ἀδείας
τοῦλάχιστον ἑνὸς μαγείρου τῆς αὐλῆς;
Ἀπὸ ὑπῆκοι νὰ γίνωμεν πολῖται; . . . Καὶ
ἂν αὖριον μᾶς ἔλθῃ ἡ ἰδέα νὰ αὐτοδιοι-
κηθῶμεν; Ἀλλοίμονον! . . .

Μόλις τότε κατωρθώσαμεν ν' ἀναγνωρί-
σωμεν ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους. . . Μόλις
τότε "Ἑλληνας ἐσμέν. . ." Ἀ! εἴχομεν κα-
ταντήσῃ ἀνυπόφοροι! . . .

Ἡ ἀναμορφωσις. Παράδοξον ἀντίφασιν
πρὸς τὰ ἀναμορφωτικὰ νομοσχέδια ὧν, ἂν
κατακρίνηται ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς
εἰσαγωγῆς, δὲν δύναται νὰ κατακριθῇ καὶ
ἡ ἀξία καὶ χρησιμότης, ἀποτελεῖ ἡ κα-
τάργησις τοῦ ἀπὸ 4 Νοεμβρίου 1885
Β. Διατάγματος περὶ μὴ παύσεως ἢ
μεταθέσεως τῶν καθηγητῶν καὶ ἑλλη-
νοδιδασκάλων ἐντὸς τοῦ σχολικοῦ ἔτους,
εἰμὴ δι' ὀρισμένους μόνον αἰτίας· καὶ
διατὶ νομίζετε ὅτι κατηργήθη; διότι
ἀντιβαίνει δὴθεν εἰς τὸ ἄρθρον 34 τοῦ
Συντάγματος καθ' ὃ ὁ βασιλεὺς διορίζει
καὶ παύει τοὺς ὑπαλλήλους κτλ.

Ὡ! τοὺς αὐστηροὺς τηρητὰς τοῦ Συν-
τάγματος! . . . Καὶ τότε λοιπὸν πάντες οἱ
δυνάμει προσόντων διοριζόμενοι καὶ ἐνεκα
ὀρισμένων αἰτιῶν παύομενοι, εὐρίσκονται
παρὰ τὸ Σύνταγμα εἰς τὰς θέσεις των!
καὶ οἱ νομικοὶ σύμβουλοι καὶ οἱ εἰρηνοδί-
και καὶ οἱ ὑποθηκοφύλακες καὶ, καὶ, καὶ. . .
Κατὰ τὴν θεωρίαν λοιπὸν ταύτην νόμος
περὶ προσόντων δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ!

Οὐδεὶς ὅμως ἐγελᾶσθῃ ἐνθ' πάντες ἐγέ-
λασαν ψιθυρίζοντες τὸ Λακωνικὸν ἐκεῖνο
"Πεινῶντι τῶνδρες" ἀπορέομαι τί χρὴ δρᾶν".

Ὁ δὴθεν ἐξευτελισμός. Ἐν τῇ χαρα-
κτηριζούσῃ αὐτοὺς εὐγενείᾳ καὶ ὑψηλο-
φροσύνῃ οἱ διευθύνοντες τὰ στρατιωτικά
καὶ πολιτικά τῆς γείτονος Αὐτοκρατο-
ρίας, ἐνόμισαν ὅτι ἂν, τοὺς παρασπόνδως
συλληφθέντας εὐζώνους, ὠδήγουν δι' Ἑ-
λασσάνους, Σερβίον, Κοζάνης, Σιατίστης
καὶ Βερούνης εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, θὰ

ἐξουδετέρουν τὰ ἐν τοῖς συνόροις ἀτυχή
συμβεβηκότα καὶ μονοῦ θὰ κατέστρεφον
πᾶν ἑλληνικὸν γόητρον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ,
ἢν μετὰ στοργῆς ἐπιφυλάττουσι διὰ τὴν
Βουλγαρίαν. Ἐν τούτοις καὶ αὐτὸ ἀπέτυ-
χε· ἡ ἀναμενομένη ἀντίδρασις ἐπῆλθε καὶ
ἡ ἐκ τῆς παρασπονδίας ἀτιμία κατέπνιξε
τὸν ἐξευτελισμόν. . . Οὕτω καὶ τὸ τελευ-
ταῖον Γερμανικὸν ὄνειρον ἀπέπτη, ἀπο-
ροῦμεν δὲ πῶς ὁ στρατηγὸς Γκόλτς ἐδέ-
χθη νὰ προβιβασθῇ εἰς ἀντιστράτηγον
(φεκίρην) ἀφοῦ οὕτε μία ἐκ τῶν ἀλογοου-
ρῶν ἄς θὰ κρεμάσῃ ὡς σημεῖον τοῦ βαθμοῦ
τοῦ ἀνήκει εἰς Ἑλληνικὸν ἵππον! . . .

Τὰ τελευταῖα βέλη. Ἰδοὺ καὶ ἡ τε-
λευταία ἀνταπόκρισις τοῦ φιλέλληρος (!)
Στήλμαν, τοῦ πραγματικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς
τέως ἀντιπολιτευσεως, ἢν παραδίδομεν εἰς
τὴν μελέτην καὶ ἐκτίμησιν τῶν ἡμετέ-
ρων ἀναγνωστῶν.

«... Πρὸ παντός ἄλλου ὀφείλω ν' ἀπαλ-
λάξω πάσης εὐθύνης τὴν Πύλην, ἣς οἱ στρα-
τηλάται καὶ στρατιῶται ἐπεδείξαντο ὑπο-
μονὴν ἀξίαν πειθαρχοῦντος στρατοῦ. Κατ'
ἐμὴν γνώμην, τὴν σύγκρουσιν ἐπήνεγκεν
ἡ ἀπόφασις Ἑλλήνων τινῶν ἀξιωματικῶν
νὰ βιάσωνται τὸν Τρικούπην εἰς κήρυξιν πο-
λέμου, ἢ ν' ἀνατρέψωσιν αὐτὸν διὰ βροχῆς,
ἐὰν ἀνθίστατο. Ἰσως ὅμως ὑπῆρχε καὶ
ἀπείθεια παρὰ τῶν στρατιωτῶν, ἀφοῦ εἶ-
δον ὅτι πᾶσα ἐλπίς πολέμου ἐξέλιπεν.
Οἱ ἐρεφρονέστεροι ἐν Ἀθήναις πείθονται
ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὅτι ἐπὶ τῇ ἀθε-
τήσει τῆς εἰρήνης εὐθύνονται τὰ ἑλλη-
νικὰ στρατεύματα καὶ ὅτι πρὸ τῆς ὑπουρ-
γικῆς μεταβολῆς εἶχε παρασκευασθῇ ἐν
τῷ στρατῷ δηληγιαννικὸν ἢ μαυρομιχα-
λικὸν κίνημα διὰ τοῦ εἰς ἀνωτέρας θέσεις
διορισμοῦ ἀξιωματικῶν ἀφωσιωμένων τῷ
κόμματι. Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι δὲν ἦτο
δυνατὸν ν' ἀντικατασταθῶσι, διότι τὸ
κίνημα ἐξεργάσθη πρὸ τῆς εἰς τὴν ἐξου-
σίαν ἀναρρήσεως τοῦ Τρικούπην. Αἱ καθ'
ἐκαστὴν ἀνανεούμεναι συγκρούσεις, πε-
ρατούμεναι σχεδὸν πάντοτε διὰ παραβιά-
σεως τουρκικοῦ ἐδάφους, ἐνθ' οἱ Τούρκοι
δὲς μόνον κατέλαβον ἑλληνικὰς θέσεις,
τὰ ἐξωγωγμένα καὶ ἀντιφατικὰ μηνύμα-
τα ἐκ τοῦ στρατηγοῦ καὶ αἱ γνωσταὶ
διαταγαὶ πρὸς τοὺς ὀθωμανοὺς στρατηλά-
τας νὰ μὴ προδῶσιν εἰς ἐπίθεσιν, τὰ πάν-
τα ὑπεμφαίνουσιν ὅτι τὰς ἐχθροπραξίας
προεκάλεσαν Ἕλληνες πρόσκοποι. Οἱ Τούρ-
κοι ἠρκέσθησαν εἰς τὴν ἀπόκρουσιν τῆς
ἐπιθέσεως. . . Ἐὰν μὴ ἀναχαιτισθῇ ἡ ἀτα-
κτος φιλοπατρία, οἱ Τούρκοι ν' ἀναγκασθῶ-
σι νὰ προδῶσιν εἰς ἀντεπίθεσιν καὶ νὰ κα-
ταλάβωσιν ἕως τὴν Θεσσαλίαν. . . Τὸ τελευ-
ταῖον ἀνδραγάθημα τοῦ ὑπουργικοῦ στα-

δίου του ἦν ὅτι, ἐπὶ τῇ μεμελετημένῳ ψευδεῖ προφάσει ὅτι οἱ Τούρκοι συνεχέντρον στρατεύματα εἰς τὰ σύνορα, ἀπεμάκρυνε τῶν Ἀθηνῶν τὸ πρῶτον σύνταγμα, πρὸς ὃ ἐδυσπίσται, καὶ ὅπερ ἤθελε ν' ἀντικαταστήσῃ διὰ συντάγματος ἐκ τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος του. Τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς, εἰς ἣν ἐβύθισεν ὁ πεπτωκὼς πρωθυπουργὸς τὴν χώραν, θὰ ἐκτιμηθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μετὰ πολλὰ ἔτη. Βέβαιον εἶνε μόνον, ὅτι τὸ ἐλληνικὸν Σύνταγμα παραλύει πᾶσαν πρόοδον καὶ ὅτι, ἐὰν μὴ μεταβληθῶσιν οὐσιώδεις αὐτοῦ διατάξεις, ἡ εὐνομία τῆς Ἑλλάδος θ' ἀποδειχθῇ ἀδύνατος, ἀδικαιολόγητος δ' ἡ ἐπέκτασις τοῦ βασιλείου. Ἡ εὐκολία, μεθ' ἧς δημαγωγὸς ἀμαθὴς οἷος ὁ Δηλιγιάννης εἰσώρμησεν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ διεκύβευσε τὴν εὐρωπαϊκὴν εἰρήνην, εἶνε ἀρκούσα δικαιολογία τῆς καταργήσεως τοῦ Συντάγματος. Ἀγαθὸς ἀστὸς μοὶ ἔλεγε πρό τινων ἡμερῶν· «Ἀφοῦ αἱ δυνάμεις μᾶς ἀπέκλεισαν, ἀληθῆς εὐεργεσίαν θὰ παρῆχον τῇ χώρᾳ, ἐὰν προέβαινον μέχρι κατοχῆς καὶ καταργήσεως τοῦ Συντάγματος». Παρὰ πάντων τῶν φρονίμων ἀκούω τὸν αὐτὸν ἰσχυρισμὸν, ὅτι τὸ Σύνταγμα εἶνε τὸ ὀχύρωμα τῶν δημοκόπων καὶ τῶν φατριαστῶν. «Ἡ δυσκολία εἶνε πῶς ν' ἀντικατασταθῇ», λέγει ὁ Τρικούπης. Ἀλλ' εἰς τί ὠφελεῖ ἡ ἀνθρωπίνη πείρα, ἐὰν ἦνε ἀδύνατον νὰ ἐξευρεθῇ πολίτευμα καταλληλότερον πρὸς κυβέρνησιν λαοῦ ἡμιμαθοῦς μὲν, ἀλλὰ πονηροτάτου; Ὁ Τρικούπης, μόνος ἐκ τῶν Ἑλλήνων πολιτευτῶν σέβεται (!) τὸ Σύνταγμα, καὶ διὰ τοῦτο εἶνε δεδεμένος χειροπόδαρα».

Καὶ ὁ κατάπτυστος οὗτος ἀνταποκριτῆς, οὐτινος ἡ πλαστογραφία καὶ τῶν γνωστοτάτων γεγονότων, ἀρκεῖ νὰ βλάπτωσι τὸν ἐλληνισμὸν εἶνε ἔργον κύριον καὶ σύνθηρες, ἐθεωρήθη ἐπισημότης!...

Εἰρηνοπόλεμος. Ὑπὸ τοῦ ἐκ Βόλου βουλευτοῦ κ. Γεωργίου Ν. Φιλαρέτου ἐδημοσιεύθησαν ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ αἱ «Κατὰ τοῦ εἰρηνοπολέμου ἀγορεύσεις καὶ τὰ ἄρθρα του», ἃς ἐπισταμένης μελέτης, ὡς ἀπορρέοντα κυρίως ἐκ καλὰμου, ὃν πάντοτε μόνον αἱ ἀτομικαὶ κρίσεις καὶ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα ὠδήγησαν. Τὸ φυλλάδιον κοσμεῖ τὸ ἐξῆς γνωμικὸν τοῦ Ἐπικτήτου: «Ἐπαμεινώνδας ἰδὼν στρατόπεδον μέγα καὶ καλὸν στρατηγὸν οὐκ ἔχον· Ἡλίον, ἔφη, θηρίον κεφαλὴν οὐκ ἔχον».

Ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τοῦ ἐν λόγῳ φυλλαδίου φέρονται τὰ ἐξῆς:

«Μετὰ τὰ λάχανα, — δι' ὧν ἐλάβομεν τὴν ὑπὸ τῆς πρῶτης Κυβερνήσεως ἐπαγωγὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἀποκτήσεως τῆς Βερολινεῖς γραμμῆς ἀνευ αἱματοχυσίας, — καὶ μετὰ τὸ τελεσίγραφον, ἐπῆλθεν ὁ ἀποκλεισμός, ἐφυγομάχησαν οἱ πολεμοεἰρηνικοί, ἐζητήθη πρωθυπουργὸς πρὸς ὑπογραφὴν πρωτοκόλλου καὶ μόλις εὐρέθη τὸ κληθὲν ἄγρουν ὑπουργεῖον πρὸς κλήσιν τῆς Βουλῆς, ἵνα αὕτη, ὡς εἶπον, ὑποδείξῃ κοινοβουλευτικὴν Κυβέρνησιν, πράγματι δὲ ἵνα

ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ πειρατικοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀποδεχθῇ ἐπὶ ἀπειλῇ διαλύσεως τὴν πολιτικὴν τοῦ κ. Τρικούπης καὶ τῆς βασιλείας. Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 8ης Μαΐου 1886 ἡ Βουλὴ διὰ ψήφων 139 κατὰ 78 καὶ 8 λευκῶν ἀνεβίβαζεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τὸν κ. Τρικούπην, ἵνα προβῇ εἰς τὸν ἡμιαποκλεισμόν. Εὐρέθη ὅμως καὶ ψηφοδελτίον ἐπὶ πενήμιου χάρτου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἦσαν γεγραμμένα ταῦτα: «Ἀσκοῦ»πος ἡ ψηφοφορία ὑπὸ ἀπειλῇ διαλύσεως. «Γνωστὸν τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον τῶν πάντοτε χάριν τῆς ἐξουσίας ἐριζόντων προσωπικῶν κομμάτων, ὡς ἀτυχῶς εἶνε γνωστὸν εἰς τὸν Τόπον καὶ ὅτι ὁ ἐπονεϊδιστος ἀποκλεισμός ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν εἰρηνοπολεμικὴν πολιτικὴν τῶν κκ. «Δηλιγιάννη, Τρικούπην καὶ Βασιλέως, οἵτινες δὲν ἐξετέλεσαν τὸ ἐθνικὸν πρόγραμμα». Οἷοςδὴποτε καὶ ἂν ἦτο ὁ οὕτω ψηφοφορήσας θὰ ἠναγκάσθῃ νὰ παρῇ τοὺς τετριμμένους τύπους τῆς ἐκλογῆς προέδρου ἵνα ἐκφράσῃ τὸ φρόνημα τοῦ Τόπου.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἀνεκαλοῦντο τὰ εἰς τὰ σύνορα ὀδεύοντα στρατιωτικὰ σώματα, οἱ δόλιοι ἡμῶν γείτονες, τῇ συμβουλῇ τῆς Πρωσσοαυστριακῆς Κυβερνήσεως μετὰ νέας κατὰ θάλασσαν ἀποστολὰς στρατιωτικῶν σωμάτων, ἀπειροῦντο ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐπωφελοῦμενοι νὰ δολοφονήσωσι τοὺς φρουροὺς τῆς Ἑλληνικῆς τιμῆς. Ἀλλ' ὁ γενναῖος Ἑλληνικὸς στρατός, ὃν ἐκάλεσαν ἀγέλην οἱ εἰς ὑπουργοὺς προβιβασθέντες, ἐτίμησε τὰ ἐλληνικὰ ὅπλα ἐν ἡμέραις πένθους καὶ ἀπέδειξε πόσον εἶχον δίκαιον ὅσοι εἶχον στηρίζει ἐλπίδας εἰς αὐτόν, ἐὰν ὑπῆρχε κεφαλὴ ἐν Ἀθήναις...

Ἡ Ἑλλὰς ἡδύνατο ἐγκαίρως καὶ καταλλήλως δρῶσα νὰ ματαιώσῃ τὰ περὶ ἀποκλεισμοῦ σχέδια τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Ἐν τούτοις καὶ ἀσχετῶς πρὸς τὰ σφάλματα τῶν ὀδηγῶν τοῦ ἐλληνισμοῦ, τὸ ἐγκλημα τῶν πέντε Εὐρωπαϊκῶν Κυβερνήσεων μένει ἀκέραιον»

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΙΝΙΑΝΟΣ

(Συνέχεια ἰδ. σελ. 246)

Μίαν ἄλλην δολιότητα ἐμεταχειρίσθη ὁ τύραννος, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐξηπάτα πολλοὺς ἐπιπολαίους εἰς τὰς σκέψεις, καὶ θεωροῦντας μόνον τὸ φαινόμενον τῶν πράξεων. Ἐδίδεν εὐκόλως ἀδειαν εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ κτίζουν ἐκκλησίας, καὶ τοῦτο ἐφάρνετο δεῖγμα ἀνεξίτητης εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν ἐσυλλογίζοντο ὅτι αὐτὸ ἦτον ἀπάτη διὰ τὸν κοινὸν λαόν, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκοπὸς νὰ τοὺς συγκεντρώσῃ εἰς ἔρμα χωρὶς νὰ ἐργάζωνται δι' αὐτόν. δὲν ἐμπόδιζε τὴν σύστασιν τῶν σχολείων, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι τῶν σχολείων τῶν Ἰωαννίνων αἱ πρόοδοι δὲν ἦτον εἰς χεῖρας του νὰ τὰς καταφάγῃ καὶ ἔκαμνε τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίζν, εἰς τὰς λοιπὰς

ἐπαρχίας, ἀφοῦ κατέθλιβε τοὺς κατοίκους μετὰ τόσα βάρη, δεδόσθω καὶ νὰ εἶχον τὴν ἀδειαν, μετὰ τί προσόδους ἔπρεπε νὰ προικίσωσι τὴν σχολήν; Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ εἰπωμεν καὶ διὰ τὰ ἐνδύματα· εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἶχον ἐλευθερίαν νὰ φορῶσιν ἀνοικταῖς θωριαῖς, πρᾶγμα ἀπηγορευμένον εἰς τὴν λοιπὴν ἐπικράτειαν τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ ὁ χρέμας μετὰ τὰ ὁποῖα κατασκευάζοντο τὰ τοιαῦτα, ἐθησαυρίζοντο εἰς τὸ Σεράγι τοῦ τυράννου· διὰ τοῦτο ἐν ᾧ ἔβλεπε κανεὶς τοὺς δορυφόρους καὶ ὑπαλλήλους τοῦ λαμπρᾶ ἐνδεδυμένους, ἔβλεπε τοὺς ἄλλους πολίτας περιτυλιγμένους μετὰ τὴν χονδρόκαπαν, καὶ ὑποδημένους τὰ τσαρούχια.

Τοιαύτη ἦτον ἐν συνόψει ἡ κατάστασις τῶν κατοίκων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ· ἀλλὰ τὸ χειρότερον κακὸν ἀπὸ ὅλα τῆς τυραννίας του καὶ ἐκεῖνο ὅπου κανεὶς ἴσως τύραννος ἀπ' ἀρχῆς κόσμου δὲν ἐπενόησεν, εἶνε τὸ ἐφεξῆς ἦτον ἐγκλημα εἰς τὴν ἐπικράτειάν του νὰ ὑπάρχῃ φρόνιμος ἄνθρωπος, νὰ ἔχῃ ἱκανότητα καὶ νὰ χαίρῃ τὴν κοινὴν ὑπόληψιν· διὰ τοῦτο ἐκήρυξε πόλεμον ὑποκεκρυμμένον κατὰ πάντων τῶν τοιούτων, ἐκλείσε τὸν δρόμον εἰς κάθε προτέρημα καὶ ἄφηνεν ἀναπεπταμένους τὰς θύρας τῆς Αὐλῆς του εἰς μαστροπούς, προδότας, βασανιστάς, ἀσυνειδήτους ἐργάτας δολοφονιῶν, ἐν συντόμῳ, αὐτὸν νομίζοντας καὶ δεσπότην καὶ Θεόν. Διὰ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἔβλεπε ἄλλους νὰ εὐνοῶνται, νὰ πλουτίζωνται, νὰ προάγωνται εἰς τὰ μεγαλείτερα ἀξιώματα, εἰμὴ τοιούτου εἶδους ἀνθρώπους· καὶ ἂν ἐξ ἀνάγκης εὕρισκετο κανεὶς πλησίον τοῦ τίμιος, ἔπρεπε νὰ ζῇ τεταπεινωμένος καὶ ὑποκρινόμενος μωρίαν καὶ ἀναξιοσύνην· δηλ. κατεπολέμησεν ὅχι μόνον τὴν ζωὴν, τιμὴν καὶ περιουσίαν τῶν Στερεοελλαδιτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ ἦθη αὐτῶν· ἐπειδὴ τί ἤθελες νὰ κάμῃ ἕνας τίμιος ἄνθρωπος ἐνῷ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος κατεδυναστεύετο ἀπὸ δασύματα ὑπέρογκα καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἦτον διὰ παντὸς κεκλεισμένος κάθε δρόμος εἰς τὴν τιμιότητα καὶ τὴν ἀξιοσύνην; Τολμᾷ εἰπεῖν καὶ τοῦ Ἀριστείδου καὶ τοῦ Φωκίωνος ἡ ἀρετὴ εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἡμποροῦσε νὰ κλονισθῇ. Μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἐξανδραποδίσθησαν οἱ Στερεοελλαδίται, ἀλλὰ πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὸν ὀργανισμόν τῆς καταστροφῆς του¹, καὶ ὅλοι σχεδόν, ὅταν ἔπαυσαν ἀπὸ τὸ νὰ τρέμουν τὴν μάχαιράν του, ἐκίνησαν τὸ πᾶν ἐναντίον του.

(Ἐπεταί τὸ Δ' ἄρθρον).

¹ Πρῶτος ὀργανιστὴς καὶ προφανὴς τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἦτον ὁ προσηρμημένος Παλαιόπουλος· ἐνεργούσαν ὅμως καὶ ἄλλοι πολλοὶ μυστικά· πλην ἐσχάτως ὁ αἰετίνης Κωνσταντῖνος Μουρούζης διὰ τὸν φιланθρωπὸν του χαρακτήρα καὶ διὰ παρακλήσεώς τινων ἐξ ἡμῶν τῶν Στερεοελλαδιτῶν τῶν φυγόντων ἐκ τῆς πατρίδος ἔκαμε τὴν περισσοτέραν ἐνέργειαν, καὶ ἐπέτυχεν ἄριστα.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ

(ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ)

Α

Μεσολόγγιον.

Υπό τὴν ἐποψίν τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας οὐδὲν λόγου ἄξιον ἢ πόλις τοῦ Μεσολογγίου παρουσιάζει, ἂν δὲ καὶ ἐγνωρίζομεν ὅτι ἡ πόλις εἶναι νεωτάτη, ὑπὸ ἀλιείων τὸ πρῶτον πρὸ δύο περιπτου αἰώνων κτισθεῖσα, οὐχ ἦττον δὲν ἐθεωρήσαμεν ἀσκοπον τὴν ἐξέτασιν τοῦ τόπου, διότι ἐκ μεταφορᾶς, εἴτε πρὸς διάσωσιν ἐν καιρῷ τῆς δεινῆς πολιορκίας, εἴτε ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἠδύναντο νὰ εὐρεθῶσι πολλὰ λόγου ἄξια χριστιανικὰ ἀντικείμενα.

Ἐν Μεσολογγίῳ ὑπάρχουσι τρεῖς ἐνοριακαὶ ἐκκλησίαι, ὁ ἅγιος Σπυρίδων, ὁ ἅγιος Παντελεήμων καὶ ἡ ἁγία Παρασκευή, ἡ αὐτὴ καὶ ἁγία Τριάς καλουμένη. Ἐκκλησίαι φέρουσι θόλον ἐν τε Μεσολογγίῳ καὶ ἐν Ἀγρινίῳ εἶναι φαινόμενον σπάνιον· πᾶσαι αἱ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἐκκλησίαι εἰσι συνήθως ἐπιμήκη τετραγώνια ἐπίπεδον στέγην φέροντα, τὰ ἄνω πλάγια ἄκρα τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος ψαλιδίζονται καὶ οὕτως ἡ ὀροφὴ παριστᾷ τὴν ἀσχημον μορφήν τετραγώνου ἀετώματος, ἐνῷ ἂν ὑψοῦτο τὸ μέσον τῆς στέγης τῶν ναῶν, ὡς εἶναι ἡ ἐν Ἀθήναις Δυτικὴ ἐκκλησία, ἠδύναντο αἱ τρεῖς ἐκκλησίαι νὰ ἔχωσι τὸν ἀπλοῦν καὶ ὠραῖον ρυθμὸν τῶν εὐθυγράμμων Βασιλικῶν.

Κατὰ κανόνα δὲ πᾶσαι αἱ ἐπίπεδοι αὐταὶ στέγαι ἐσωτερικῶς ἔχουσιν εἰσεχούσας κοιλότητας δίκην τροῦλλου, ἐν αἷς εἰκονίζεται ὁ Παντοκράτωρ. Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἔχων μῆκος 28,30 γ.μ. πλάτος 10, εἶναι ἐκκλησία λιθόκτιστος, ἔχουσα μίαν κόγχην πεντάπλευρον· τὸ ἐσωτερικὸν τῆς στέγης εἶναι ἐπίχρυσον, τὸ δὲ ἐξωτερικὸν ταύτης ἐπίπεδον· εἰς

τὸν ἐσωτερικὸν δὲ κοῖλον κύκλον εἰκονίζεται ὁ Παντοκράτωρ ἐλευθέρου τύπου ἀγιογραφίας ἀποκλίνοντος μᾶλλον πρὸς τὴν Ἱταλικὴν σχολήν. Ἡ χεὶρ τοῦ εὐλογούντος Παντοκράτορος ἐκφράζει ὅμως λίαν σαφῶς τὰ γράμματα Ι. C. Χ. C., ἅτινα ἀπαιτεῖ νὰ ἐκφράζη ἡ εὐλογοῦσα χεὶρ τοῦ αὐστηροῦ Βυζαντιανοῦ τύπου.

Τὸ εἰκονοστάσιον (τὸ κοινῶς τέμπλιον καλούμενον) εἶναι χονδρῶς ξυλογεγλυμμένον, αἱ δὲ εἰκόνες τοῦτου μέτρια ἔργα Ἱταλο-Βυζαντιανῆς ἀπομιμήσεως· ἡ ἐν τῷ ἱερῷ δὲ ἁγία τράπεζα μετ' εὐχαριστήσεως εἶδον ὅτι φυλάττει τὴν χρῆσιν τοῦ ἱεροῦ κιβωρίου τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.

Ἀρχαῖαι εἰκόνες ἐν τῷ ναῷ τούτῳ εἰσὶν ὁ ἅγιος Χαράλαμπος καὶ ὁ ἅγιος Στέφανος, ὅστις κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον αἱρεῖ τὸ ὑπὸ τῶν διακόνων ἐν καιρῷ τοῦ θυμιάματος διὰ τοῦ ἱεροῦ μανδηλίου τῶν διακόνων, αἱρούμενον κιβώτιον εἰς σχῆμα Ἐκκλησίας, εἰς δὲ τὴν δεξιὰν πλευρὰν τῆς Ἐκκλησίας ἄνω, εἶναι ἰδιόρρυθμος εἰκὼν «τοῦ ἁγίου Γερασίμου τοῦ νέου ἁσκητοῦ», ὅστις ἐν χειρὶ κρατεῖ εἰλητᾶριον, ἐφ' οὗ ἀναγινώσκωμεν «Κύριε ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ»· φέρει δὲ σεμνὸν ἐπανωκαλύμματα ὅπερ ἀσχημίζει τὴν εἰκόνα ταύτην εἶναι ἀναθηματικὴ ἐπαργύρωσις προσκορούσα εἰς τὴν μοναχικὴν τοῦ ἁσκητοῦ σεμνότητα, ἣν ἐκ παντὸς τρόπου ἐζήτησε νὰ παραστήσῃ ὁ σεμνὸς τοῦ τεχνίτου χρωστήρ.

Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἀποτελεῖται ἐξ ἐνὸς μεγάλου τετραγώνου μῆκους 16 γ.μ., πλάτ. 10,09 τοῦ κυρίως ναοῦ καὶ ἐξ ἐνὸς μικροτέρου ἐπιμήκους τετραγώνου ἐν εἶδει μύακος, μῆκους 4,45, πλάτους 6,51 ἐφ' οὗ ἐπὶ ἐπὶ δωδεκάγωνα τυμπάνου ὑψοῦται ὁ τροῦλλος, ἐφ' οὗ ὑπὸ κιβώριον κεῖται ἡ ἁγία τράπεζα. Αὕτη εἶναι ἡ μόνη Ἐκκλησία ἐν Μεσολογγίῳ, ἥτις φέρει τροῦλλον, ἐκ τῆς κατασκευῆς ὅμως τοῦ τροῦλλου καὶ τοῦ τυμπάνου τούτου καὶ ἐξ ἐνὸς ὀξυκορῦφου

τόξου, ὅπερ ἐν τῇ Μ. πλευρᾷ τοῦ ναοῦ εἶδομεν ἐνταταχισμένον, δίδεται ἡμῖν ὑπόνοια μὴ ποτε ὁ ναὸς οὗτος ἐχρησίμευσεν ὡς Μωαμεθανικὸν τέμενος.

Ἡ ἐπὶ τοῦ τέμπλιου Θεοτόκος εἶναι ἡ Ἐλεούσα, εἰς μὲν τὴν πλαγίαν θύραν τῆς προθέσεως εἰς φυσικὸν μέγεθος, εἰκονίζεται ὁ ἅγιος Βασίλειος, εἰς δὲ τὴν τοῦ διακονικοῦ ὁ ἅγ. Γρηγόριος, ὀπίσω εἰς τὸ ἱερὸν ὑπάρχει διθύρον, ἄνω δὲ τούτου στρογγύλη θυρίς, ἥτις ὑπενθυμίζει γοτθικοῦ ναοῦ θυρίδα.

Ἁγία Παρασκευή. Μετὰ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἐπεσκέφθημεν τὸν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τὸν καὶ ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Τριάδος τιμώμενον, μῆκους 34 γ.μ., πλάτους δὲ 18.

Ὁ ναὸς οὗτος εἶναι τρίκογχος, ἐκαστῆς κόγχης ἐχούσης ἐννέα πλευράς, ἡ στέγη κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα εἶναι ἐπίπεδος, τὸ δὲ ἱερὸν βῆμα ὑψοῦται τοῦ λοιποῦ ναοῦ διὰ τριῶν μαρμαρίνων βαθμίδων, χωριζόμενον τοῦ λοιποῦ Ναοῦ διὰ ξυλογεγλυμμένου εἰκονοστασίου, ἀρκετὰ καλῆς τέχνης. Ὁ ἄμβων, κομψὸν ἔργον ξυλογλυπτικῆς τέχνης, δὲν κρατεῖ ἐπ' αὐτοῦ μέγας ἱπτάμενος ἀετός, ὡς καλλιτέχνημα θεωρούμενον, εἶναι ὠραῖον ἔργον, ἀνάρμοστον ὅμως διὰ τὸν σοβαρὸν σκοπὸν, δὲν ἔχει ἄμβων, ὁ καλλιτέχνης ἐζήτησεν ὅση αὐτῷ δύναμις, νὰ παραστήσῃ κομψὸν πιθίσκον ἢ γάστραν τὸν ἱεροκήρυκα ἢ τὸν εὐαγγελιζόμενον διάκονον ἄνθρωπον ἐνέχοντα, παριδὼν ὅλως τὸν σοβαρὸν σκοπὸν τοῦ ἱεροῦ ὀκρίβαντος, ἐκτὸς δὲ τούτου, δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ὁ καλαισθητικὸς τῆς συμμετρίας λόγος, ὅτι τόσον σμικρὸς ἄμβων χάνεται εἰς τόσον εὐρύτατον χάος Ναοῦ.

Ἡ ἁγία Τράπεζα φέρει κιβώριον, ὀπίσω δὲ ταύτης ὁ ὑπάρχων ξύλινος ἀρχιερατικὸς θρόνος ἀριστα διασώζει τὴν ἀρχικὴν ἐν ταῖς Βασιλικαῖς θέσιν τοῦ Ἀρχιερέως τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου (confessu). Ἀριστερᾷ τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει εἰκὼν «ὁ

ΔΟΞΑ ΚΑΙ ΕΡΩΣ

(Συνέχεια· ἴδι σελ. 226)

Ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου τοῦ πύργου πρὸ τοῦ τελευταίου χάνδακος ὑπάρχει θέσις τις, ὁποῦθεν φαίνεται ὅλη ἡ περὶ τὴν χώρα. Ἐκεῖ ἔφεραν μίαν τράπεζαν καὶ καθίσματα καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς συμμαχίας ἐκάθησαν νὰ πῶσιν. Ἐπειτα ἠνοίχθη ἡ θύρα τῆς ἄνω Τυβίγγης, κατεβιβάσθη ἡ γέφυρα ἐπὶ τοῦ χάνδακος καὶ ὁ Λουδοβίκος δὲ Σταδίου μετ' ἄλλων ἐξ διέβησαν τὴν γέφυραν· ἐκόμενον τὰς ἀργυρὰς λαγήνους σας, τὰ χρυσαὶ κύπελλα σας καὶ τὸν παλαιὸν σας οἶνον. Ἐπλησίασαν τοὺς ἐχθροὺς χαίρετῶντες καὶ σφίγγοντες τὰς χεῖρας ἀλλήλων, ἔπειτα δ' ἐκάθησαν καὶ συνδιελέχθησαν μετ' αὐτῶν πίνοντες.

— Ὁ διάβολος νὰ τοὺς πάρῃ ὅλους! διέκοψεν ὁ ἱππότης δὲ Λιχτενστάιν.

Ἄλλ' ὁ δούξ ἐμειδίσει ὀλιθερῶς καὶ ἔνευσε τῷ Μάξ Στούμπφ νὰ ἐξακολουθήσῃ.

Παρεδόθησαν οὕτως εἰς τὴν χαρὰν μέχρι τῆς νυκτὸς καὶ ἔπειτα μέχρι ὅτου δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ σταθῶσιν εἰς τοὺς πόδας των. Ἦμην πλησίον των ἐκεῖ, ὥστε οὐδεὶς λόγος των μὲ διέφυγεν. Ὅταν ἠγέρθησαν, ὁ Βάλδμπουργ ἐλάβε τὸν Σταδίου ἐκ τῆς χειρός. Σύντεκνε, εἶπεν, ἔχετε καλὸν εἰς τὰ ὑπόγεια οἶνον, ἀφήσατέ μας νὰ εἰσεέλθωμεν ταχέως διὰ νὰ τὸν πῶμεν! Οὗτος ἤρχισε νὰ γελά, ἐκίνησε τὴν χεῖρά του καὶ εἶπεν· «Ὁ χρόνος εἶναι ἀγαθὸς σύμβουλος». Ὅταν εἶδον ὅτι τὰ πράγματα ἐλάμβανον τοιαύτην τροπὴν, ἀπεφάσισα ν' ἀφελῶ εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ εἰσεέλθω εἰς τὸν πύργον ἐν τῷ μέσῳ τῶν προδοτῶν. Μετέβην λοιπὸν μέχρι τῆς αὐλῆς τῶν κομμάτων, ὁποῦθεν ἀρχίζει τὸ μικρὸν ὑπόγειον. Κατέβην χωρὶς νὰ μὲ ἰδῶσι καὶ ἔφθασα μέχρι τοῦ μέσου. Ἐκεῖ εἶχον καταβιβάσει τὸ δρύφρακτον καὶ τοποθετήσῃ ἓνα σκοπὸν, ὅστις μ' ἐσκόπευσε βλέπων με ἐρχόμενον εἰς τὸ σκότος καὶ μὲ ἠρώτησε τὸ σύνθημα. Εἶπον, ὡς μὲ εἶχετε

διατάξει, καὶ ὁ σκοπὸς παρατηρῶν με ἀσκαρδαμυκτεῖ ἠνοίξε τὰς κιγκλίδας καὶ μὲ ἀφῆκε νὰ διέλθω. Τότε προύχωρησα περαιτέρω διὰ ταχέως βήματος καὶ ἔφθασα εἰς τὸ ὑπόγειον. Ἐκεῖ ἔστην διὰ ν' ἀναπνεύσω ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, διότι εἶχον στενοχωρηθῇ εἰς τὸν στενὸν διάδρομον.

— Δυστυχῇ Μάξ! ἔλα πῆς ἐν ποτήριον οἴνου, δὲν δύνασαι πλέον νὰ ὀμιλήσῃς, εἶπεν ὁ Οὐλφριχος.

Οὗτος ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἡγεμόνος του καὶ ἐξηκολούθησεν εἰτα διὰ φωνῆς ἡχοστερᾶς.

— Ἐν τῷ ὑπογείῳ ἤκουσα πολλὰς φωνάς, μοὶ ἐφάνη δὲ ὅτι ἐφιλονίκουν. Διηυθύνθη πρὸς τὸ μέρος, ὁποῦθεν ἤρχοντο αἱ φωναὶ καὶ εἶδον μέγα μέρος τῆς φρουρᾶς νὰ κάθηται ἔμπροσθεν μεγάλου βυτίου καὶ νὰ οἰνοποτῇ. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἐκ τοῦ κόμματος τοῦ Σταδίου, ὁ Χέβεν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἰδικῶν του. Εἶχον λαμπτήρας καὶ μεγάλας λαγήνους ἐνώπιόν των. Ἡ συνάθροισις αὕτη εἶχε φοικώδη

ἅγιος Γεράσιμος ὁ νέος ἀσκητής», ὑποκάτω δὲ ταύτης διὰ τοῦ χρωστήρος γεγραμμένος ὁ βίος τοῦ ἁγίου, ὅτι ἐγεννήθη τῷ 1509 κλ., ἡ εἰκὼν αὐτῆς εἶναι ἔργον Δημητρίου Κεφαλλήνου 1866. Ἐτέραν δὲ εἰκόνα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἐζωγράφησε «† χεῖρ Ἰλαρίωνος ἱερομονάχου καὶ Ἀγαπίου ἱεροδιακόνου, τῶν αὐταδέλφων ἐκ Σκοπέλου 1864 ἐν ἀγίῳ ὕρει Σεπτεμβρίου 26». Ταῦτα περὶ τῶν ἐν Μεσολογίῳ χριστιανικῶν Ναῶν.

Μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν καθιδρυμάτων τοῦ Μεσολογγίου δυνάμεθα ἴσως οὐχὶ ἀτόπως νὰ θεωρήσωμεν καὶ τὸ ἐκεῖσε Νοσοκομεῖον, ἱερὸν ἱδρυμα τῆς σεμνῆς ξυνορίδος τῶν Χατζῆ Κώστα, οὗ τινος τὸ μὲν κάτω πάτωμα χρησιμεύει ὡς στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον, τὸ δ' ἄνω ὡς πολιτικόν, ὑπὸ τὴν συνετὴν ἐπιστημονικὴν καὶ ἥρεμον διεύθυνσιν τοῦ γερμανοῦ ἱατροῦ κ. Ε. Νίδερ.

Ἄνω τῆς θύρας τοῦ σεμνοῦ τούτου καθιδρύματος ἀναγινώσκομεν:

ΙΑΡΥΜΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΚΑΤΖΗ ΚΩΣΤΑ

Ἄλλ' ὅταν ποιῆς δοχὴν κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς, καὶ μακάριος ἔσῃ ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι. Λουκ. ιδ'. 13. 14».

Ἐντὸς τοῦ νοσοκομείου ὑπάρχει καὶ μικρὸς ναῖσκος, ἐνθα ἀναγινώσκονται νεκρικαὶ καὶ ἕτεραι ἀκολουθίαι ἐκτὸς τῆς ἱερᾶς λειτουργίας.

Μεταξὺ τοῦ νοσοκομείου καὶ τοῦ ἐκεῖ στρατώνος, ἐν τῇ πλατείᾳ ὑπάρχει καὶ μικρὸν παρεκκλήσιον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἐν ᾧ ὅμως δὲν τελεῖται ἡ ἱερὰ λειτουργία.

Βεβαίως κατ' ἐξοχὴν ἱερὸς χώρος ἐν Μεσολογίῳ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ ἱερὸς χώρος τοῦ Ἡρώου, ἐν ᾧ οἱ τάφοι τοῦ λόρδου Βύρωνος, τοῦ Μάρκου Βότσαρη καὶ τῶσων ἄλλων τῆς ἐλευθερίας μαρτύρων! Λαμπρότερον νεκρικὸν ἐπίγραμμα δὲν ἡ-

δύναντο νὰ ἔχωσι αἱ ἄγαι ἐκείνων ψυχαὶ τοῦ ἀπλοῦ ἐπιγράμματος, ὅπερ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐπιτυμβίου τούτου ἀναγινώσκομεν

†

ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ.

ΗΝΙΑΕΩΝΙΔΑΙ ΠΟΛΥΠΑΗΘΕΙΣ ΕΝΘΑ
ΚΕΟΝΤΑΙ

ΕΙΝΕΚ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΙΦΙ ΜΑΧΕΣΑΜΕΝΟΙ
Χ[Ρ]ΗΝΗΛΑΔΗΝ [1838.]

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ	ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ
Α	Β
1822.	1825

Βεβαίως ἄλλοι εἶναι πολλῶ ἡμῶν ἱκανώτεροι νὰ γράψωσιν ἐκτενέστερον καὶ ἐπαξίως τῆς μνήμης τῶν ἱερῶν τούτων μαρτύρων τῆς ἡμετέρας Πίστεως καὶ Πατρίδος· ἡμεῖς περιοριζόμενοι εἰς τὸν κύκλον ἡμῶν ἀναφέρομεν ὅτι, ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου, ὡς σεβαστὸς γέρον καὶ ἱερὸν τοῦ ἀγῶνος λείψανον, ὁ κ. Ἀθανάσιος Κάτσιος ἡμᾶς ἐπιτοπίως ἐπληροφόρησεν, ἀκριβῶς μεταξὺ τοῦ μνημείου τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ τάφου τοῦ Θ. Γρίβα ὑπῆρχον δύο χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι, δεξιὰ μὲν τοῦ τάφου Θ. Γρίβα ἡ Παναγία, ἑορτάζουσα τὴν 15 Αὐγούστου, ἀριστερὰ δὲ ὁ ἅγιος Νικόλαος· ἀμφότεραι μεγάλαι καὶ εὐρεῖαι ἐκκλησίαι, ὧν νῦν οὐδ' ἔχνος που ἀναφαίνεται.

Τὰς περὶ τὸ Μεσολόγγιον ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Τριάδος ἐπὶ τῆς ἡρωϊκῆς Κλείσεως τὸν ἅγιον Σώστην εἰς τὸ περίκλυτον Βασιλᾶδ καὶ τὸν ἅγιον Συμεῶνα, δυστυχῶς δὲν ἤδυνήθη νὰ ἴδω. Μόνον τὸν ἅγιον Δημήτριον εἶδον εἰς τὴν Βίγλαν ἐντελῶς ἡρειπωμένον ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ μὴ σωζομένων εἰ μὴ μόνον τῶν θεμελίων τοῦ ναοῦ μετὰ στρογγύλης κύγχης. Ὡσαύτως ἐν τῇ περιοδείᾳ ἡμῶν ταύτῃ δὲν ἤδυνήθημεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὴν ἀρχαιοτέραν τοῦ Μεσολογγίου πόλιν τοῦ Αἰτωλικοῦ, ἐν ᾗ φημιζέται εἰς χρυσοκέντητος

Ἐπιτάφιος, ὃν, ὡς λέγουσιν ἐξηγόρασαν οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ ἰσχυροῦ Τούρκου, ὅστις μετεχειρίζετο τοῦτον ὡς ὄραϊον ἐφίππιον.

Ταύτας τὰς παρατηρήσεις ἐποιήσαμεν ἐν Μεσολογίῳ δύο ἡμέρας ἐκεῖ διατρίψαντες, τῇ 19 Μαΐου καὶ 9 Ἰουνίου 1885.

Γ. ΛΑΜΠΑΚΗΣ

ΕΘΙΜΑ ΑΡΧΑΙΑ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΝΥΝ ΕΛΛΗΣΙΝ

Ὡς τὰ τέκνα τὰς τῶν γονέων αὐτῶν φυσικὰς καὶ ἠθικὰς ιδιότητας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διασώζουσιν, οὕτω καὶ ὁ λαὸς ἔθνους τινὸς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὰ τῶν προγόνων αὐτοῦ διατηρεῖ ἡθὴ καὶ ἔθιμα, ἐν οἷς οἰνεῖ ἐπάφη καὶ δι' ὧν ἡλιθία. Πολλὰ δὲ τοῖς προγονικοῖς ὅμοια ἦθῃ καὶ ἔθιμα καθ' ἐκαστὴν παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ βλεπόμενα παρορῶνται, ὁθνεῖται τινὰ ἢ χυδαῖα νομιζόμενα· ἐφ' ᾧ καὶ κινδυνεύουσι τέλει νὰ ἀπόλωνται, καίπερ ὄντα ἀληθεῖς μαργαρίται καὶ εἰς κατὰληψιν πολλῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσιν ἀπαντῶντων συντελοῦντα. Κινδυνεύουσι δὲ νὰ ἀπόλωνται, ὡς ἐφθήμεν εἰπόντες, διὰ τε τὴν ἀδιαφορίαν τῶν λογίων πρὸς συλλογὴν αὐτῶν καὶ διὰ τὸν δίκην ἐφιάλτου εἰσδύντα καὶ ἡμῖν ἐξ Εὐρώπης ψευδῇ πολιτισμὸν καὶ τὰ ἐπέεσσιν ἔθιμα, πρὸς ἃ λίαν ἐσμέν κεχηνότες.

Ἐνταῦθα μνημονεύομεν ἐθίμων τινῶν κοινῶν καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν ὑπαρχόντων, ἐξ ὧν ἡλίου φανότερον ἀποδεικνύμεθα γνήσιοι ἀπόγονοι ἐκείνων ὄντες.

Παρ' ἀρχαίοις αἱ γυναῖκες τὰ δυσυπνοῦντα βρέφη ἐβαυκαλῶν ἄδουσαι ᾄσματα, ἅτινα βαυκαλῆματα (Ἡσύχ. καὶ Σουλδ. λ. βαυκαλᾶν Λουκιαν. Λεξιφ. 11) καὶ καταβαυκαλίσεις (Ἀθῆν. ΙΔ', σ. 618, ε'.) ἐκαλοῦντο, δι' ὧν ῥαδίως αὐτὰ κατ' ἐκοίμιζον ἅμα κινεῖσαι καὶ σείουσαι—

τινὰ ὄψιν, ὁμοιάζουσα πρὸς μυστικὸν δικαστήριον. Ἐκρύβην πλησίον των, ὅπισθεν βυτίου τινὸς καὶ ἤκουσα ὅτι ἔλεγον. Ὁ Γεώργιος Χέβεν ἐπέπληττεν αὐτοὺς διὰ συγκινητικῶν λέξεων ἐπὶ τῇ ἀπιστίᾳ των. Ἐλεγεν αὐτοῖς ὅτι δὲν ἦτο ἀναγκαῖον νὰ παραδοθῶσιν, ἀφοῦ μάλιστα ἦσαν καλλίστα ἐφοδιασμένοι διὰ ζωοτροφίαν, ὅτι ἡμετέρα ὑψηλότης θὰ συνήθοιζε στρατόν, ἵνα ἐπανακτήσῃ τὴν Τυβίγγην καὶ ὅτι οἱ πολιορκηταὶ ταχύτερον αὐτῶν θὰ περιήρχοντο εἰς τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην.

— Ἀ! γενναῖε Χέβεν! καὶ τί ἀπήντησαν;

— Ἠρχίσαν νὰ γελῶσι καὶ νὰ πίνωσι· θὰ χρειασθῇ πολὺν καιρὸν ἕως ὅτου συναθροίσῃ στρατεύμα. Ποῦ θὰ εὕρῃ χρήματα, ἐκτὸς ἐὰν κλέψῃ; εἶπέ τις. Ἀλλ' ὁ Χέβεν ἐξηκολούθησεν ὡς ἐξῆς:

«Καὶ ἂν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συναθροίσῃ στρατὸν ταχέως, πάλιν σεῖς ὀφείλετε ν' ἀντισταθῇτε μέχρις ἑνός, ὅπως ὠρκίσθητε· ἄλλως, φέρεσθε ὡς προδότες· ἐπανήρ-

χισαν νὰ πίνωσι καὶ νὰ γελῶσι λέγοντες: «Ποῖος τολμᾷ νὰ μας ἀποκαλέσῃ προδότης;» Τότε, ἐξεληθὼν ἐκ τῆς κρύπτης μου ἐγώ, ἔκραξα δυνατὰ! «Ἐγώ, ἄχρεοι! Εἰσθε προδότες καὶ τοῦ δουκὸς καὶ τῆς πατρίδος!»... Πάντες ἐξεπλάγησαν· ὁ Σταδίων ἔρριψε χαμὶ τὸ ποτήριον· ἐγὼ δὲ προχωρήσας ἀφῆρεσα τὸ πηλίκιον καὶ τὴν φενάκην μου καὶ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐξήγαγον τὴν ἐπιστολήν σας ἐκ τοῦ ἐσωκαρδίου μου. «Ἰδοὺ μία ἐπιστολὴ τοῦ ὑμετέρου δουκὸς, εἶπον· θέλει νὰ μὴ παραδοθῇτε, ν' ἀμυνθῇτε, ἐφ' ὅσον δύνασθε, διότι θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ ἴδιος σκοπὸν ἢ νὰ νικήσῃ ἢ ν' ἀποθάνῃ ἐπὶ τῶν τειχῶν τούτων.»

— Ὡ Τυβίγγη! εἶπεν ὁ δουξ μετὰ στεναγμοῦ, πόσον ἀνόητος ὑπῆρξα ἐγκαταλείψας σε! Θὰ ἐθυσιάζον τὴν δεξιάν μου διὰ νὰ σ' ἐπανακτήσω καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς θὰ ἐδίωκον τοὺς συμμάχους. Καὶ δὲν ἔδωκαν καμμίαν εἰς τοὺς λόγους μου προσοχήν;

— Οἱ προδότες μὲ παρετήρησαν διὰ ζοφεροῦ βλέμματος, ὥσπερ ἡγνόνουν, τί ἔπρεπε νὰ πράξωσιν. Ὁ Χέβεν προσηγόρευσεν αὐτοὺς καὶ πάλιν. Τότε δὲ ὁ Λουδοβίκος δὲ Σταδίων, εἶπεν, ὅτι ἡρχόμην πολὺ ἀργά. Εἵκοσι καὶ ὀκτὼ ἱππότες ἤθελον νὰ πύσωσι πολεμοῦντες καὶ ν' ἀφῆσωσι τὸν δοῦκα νὰ διευθετήσῃ τὰς ὑποθέσεις του, ὅπως ἤθελον. Ἐὰν ἐπανήρχετο μετ' ἰσχυροῦ στρατοῦ, θὰ ἐξηκολούθουν πιστῶς ἀνθιστάμενοι· ἀλλ' ἐπὶ ἀορίστοις ὑποσχέσεσι, δὲν ἤθελον νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν πόλεμον, διότι οἱ ἦρωες καὶ τὰ κτήματά των θὰ κατεστρέφοντο καὶ θὰ ἐπυρπολοῦντο, ἐὰν δὲν ἔπαυον ὑπηρετοῦντες κατὰ τῆς Συμμαχίας. Ἐξήτησα τότε νὰ ὀδηγηθῶ εἰς τὴν αἵθουσάν των ἱπποτῶν, ὅπως ἴδω, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον ἐκεῖ ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ ὑπερασπισθῶσι τὸ φρούριον. Ἐβασίζομην εἰσέτι εἰς ἐκείνους, οὓς ἐθεώρουν πιστούς, τοὺς Νίππενδουργ, τοὺς Γκούλτλιγκεν, τοὺς Ὁβ, τοὺς Μπερλίχιγκεν καὶ λοι-

τοῦθ' ὅπερ παριστῶν ὁ Πλάτων λέγει «Ἡνίκα γὰρ ἂν που βουλευθῶσι κατακοιμίζεσθαι τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων αἱ μητέρες οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν ἀλλὰ τὸν ἀπαιτιότατον κίνησιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις αἱ σείουσιν, καὶ οὐ σιγὴν ἀλλὰ τινα μελωδίαν, καὶ ἀτεχνῶς οἷον κατακυλοῦσι τῶν παιδίων, καθάπερ αἱ τῶν ἐκφρόνων βακχείων ἰάσεις, ταύτη τῇ τῆς κινήσεως ἅμα χορεία καὶ μούση χρώμεναι» (Πλάτ. Νόμ. Ζ', σ. 790, δ'). Οὕτω δὲ καὶ νῦν ἀπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος αἱ μητέρες βαυκαλῶσι τὰ δυσυπνοῦντα παιδία διὰ τῶν λεγομένων *ναναρισμάτων*. Τοιαῦτα *ναναρίσματα* ὑπάρχουσιν ἀπανταχοῦ. Ἐνταῦθα θέλομεν μνημονεύσῃ *ναναρίσματα* τινος, ὅπερ ἐν Καβάλλῃ ἠκούσαμεν παρὰ Θασίας γυναικὸς λεγόμενον.

Ἔλα, ὕπνε μ', κ' ἔπαρέ το,
καὶ γλυκὰ ἰπκοίμισέ το.
νὰ κοιμηθῇ νάνθηρα, τὸν ὕπνο νὰ χορτάσῃ
καὶ τὸ πρῶτ' νὰ σηκωθῇ νὰ παίξῃ, νὰ γελάσῃ.

Τοῦτο εὐρίσκομεν ὅμοιον τῷ παρὰ Θεοκρίτῳ ἀπαντῶντι, ἔνθα ἡ Ἀλκυμήνη τὸν Ἡρακλῆα καὶ Ἰφικλέα κατακοιμίζουσα ἦδε ταῦτα (Εἰδ. ΙΘ', 7—10).

«εὐδετ' ἐμὰ βρέφεα γλυκερὸν καὶ ἐγέρσιμον ὕπνον·
εὐδετ' ἐμὰ ψυχὰ, δὴ ἀδελφεῶ, εὔσοι τέκνα·
ἄλβει εὐνάξοιθε καὶ ἄλβει ἄω ἰδοίτε».

Ὅταν δὲ ταῦτα δὲν παύωνται κλαίοντα, μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες, μάλιστα ἐν Ἠπειρῷ, *κρόταλα* καὶ *σείστρα*, δι' ὧν ἀρμονικῶς κινουμένων κατορθοῦσιν ἵνα κατακοιμίσωσιν αὐτὰ ἢ ψυχαγωγήσωσιν. Καλεῖται οὕτω καὶ τὸ *κρόταλον* καὶ *σείστρον*, ὃ καταβαυκαλῶσιν αἱ τίτθαι ψυχαγωγῶσαι τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων (Πολυδ. Ὀνομαστ. Θ', 127). Ἐν ἐσχάτῃ δὲ ἀνάγκῃ προσφεύγουσι καὶ εἰς φόβητρον, δι' ὧν ἀπειλοῦσιν πειρῶνται νὰ κατασιγῶσιν αὐτὰ. Τοιαῦτα εἶναι «σιώ-

πα, μποῦμπα¹, μπούμπουρας², θὰ ἔλθῃ ἡ Λάμια νὰ σε φάγῃ» (Πρόβλ. Ξενοφ. Ἑλλ. Δ', δ', 17. Λουκιαν. Φιλοφειδ. 2. Στράβ. Α', β', 8) κτλ.

Ἐν Βυσσάνῃ, κώμῃ τῆς ἐν Ἠπειρῷ Πωγωνιανῆς, ἀπαντᾷ συνήθειά τις ἐν γάμοις καὶ παρ' ἀρχαίοις εὐρισκομένη. Ἐκεῖ τῶν γάμων ἐν ἡμέρᾳ τελουμένων ὁ ἀνάδοχος ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ ἐγένετο ἡ στέψις μετὰ δάδων ἀνημμένων ἐν χερσὶ προηγεῖται τῆς τοῖς νυμφίοις παρακολουθούσης πληθούς, ἥτις κοινῶς ἐν Ἠπειρῷ *ῥίικι*³ καλεῖται, καὶ στὰς ἐν τῇ αὐλείῳ τοῦ νυμφίου ὑποδέχεται τοὺς, εἰσελθόντων δὲ τῶν νυμφίων καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ἀνατινάσσει αὐτὰς ἀνημμένας ἐπὶ τὴν στέγην τῆς οἰκίας, ἔνθα καίουσιν ἢ σβέννυνται ὅπως ἂν τύχῃσι ῥιφθεῖσαι.

Ἡ εἰρημένη συνήθεια εἶναι ἀρχαιοτάτη μετὰ τινων μικρῶν παραλλαγῶν. Ὁ Ὀμηρος περιγράφων τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἀχιλλέως λέγει ὅτι εἰκονίζοντο ἐν αὐτῇ γάμοι καὶ συμπόσια, αἱ δὲ νύμφαι προε-

¹ Πιθκὸν εἶναι ὅτι ἡ λέξις ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ βαβῶ (=δαίμων νυκτερινή, ἐπιμήκης τὸ σχῆμα καὶ σκιώδης τὴν ὑπαρξίν. Μιχ. Ψελλὸς παρ' Ἀλλαν. σ. 139. Δοδὲκ. Ἀγλαοφ. σ. 823. Δουκάχ. λ. βαβουτζικάριος), ἢ πρὸς τὸ πόπος=δαίμων: «Δρύοπες δὲ πόπους τοὺς δαίμονας» (Πλούταρχ. πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημ. ἀκού. β, σ. 22, γ'), ἂν μὴ ἡ πεποιημένη.

² Ἡ ἐγένετο ἐκ τοῦ μποῦμπα ἢ ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ βομβυλῖς (ἀγρία μέλισσα), ὃ Λακωνικῶς βόμβυρ (ὅρα Κοραῖν εἰς Ἰσοκρ. Ἑλέν. §. 12). Πετόμενοι δὲ οἱ βομβυλῖοι ποιοῦσι βόμβον τινὰ φοβερὸν, οὗ ἕνεκα καὶ μεταχειρίζονται ἴσως αὐτὸν ὡς φόβητρον αἱ γυναῖκες πρὸς τὰ παιδία.

³ Ἡ λέξις εἶναι λατινικὴ = obsequium. Τὰ εἰς quod λατινικὰ ὁ μέσος ἑλληνισμὸς ἐξέφερε πολλάκις εἰς κεῖνω, ὡς τὸ obsequium ἔλεγεν ὀψικεῖνω (Θεοφαν. 177, 8. 697, 7. Κ. Πορφυρογεν. 16, 22. 495, 10 κτλ.), τὸ δὲ obsequium ὀψικιον (Ἰουστινιαν. Νεαρ. 78, 2. Ἰωάν. Μοσχ. 3016. Πορφυρογ. 24, 16. Πτωχοπρόδρ. 2, 329. Δουκάχ. ἐν λ. κτλ.), ἐκ δὲ τοῦ ὀψικιον ἐγένετο τὸ ἐν Ἠπειρῷ ῥίικιον (=οἱ συνοδεύοντες ἢ παρακολουθοῦντες τοῖς νυμφοῖς).

πέμποντο μετὰ δάδων ἀνημμένων (Ἰλ. Σ, 491—496):

«γάμοι τ' ἔσαν εἰλαπῖναι τε,
νύμφας δ' ἐκ θαλάμων δαΐδων ὑπολαμπομένων
ἡγίνεον ἀνὰ ἄστῃ, πολλὸς δὲ ὑμέναιος ὀρώρει·
κούροι δὲ ὀρχηστῆρες ἐδίνεον, ἐν δ' ἄρα τοῖσιν
αὐλοὶ φόρμιγγές τε βοήν' ἔχον· αἱ δὲ γυναῖκες
ἰστάμεναι θαύμαζον ἐπὶ προθύροισιν ἐκάστη.»

Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἡσίοδος περιγράφων τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἡρακλέους λέγει ὅτι ἐν αὐτῇ παριστάνοντο γάμοι, ἐν οἷς

«εὐσωτρου ἐπ' ἀπῆνης
ἦγοντ' ἀνδρὶ γυναῖκα, πολλὸς δ' ὑμέναιος ὀρώρει·
τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε
χερσὶν ἐνὶ δμῶν· ταὶ δ' ἀγλαίῃ τεθαλυταὶ
πρόσθ' ἔκιον· τῆσιν δὲ χοροὶ παίζοντες ἔποντο.»

(Ἡσίοδ. Ἀσπ. 273—277). Ἐν δὲ τῷ Κατούλλῳ, Ῥωμαίῳ ποιητῇ, εὐρίσκομεν ὅτι παρθένοι ἀκολουθοῦσι τῇ νεονύμφῃ μετὰ δάδων καὶ ὑπάρχουσι τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο,

«Hymen o Hymenæe, Hymen ades o Hymenæe»
(Carm. LXII. πρόβλ. καὶ Ἀριστοφ. Εἰρ. 1316 κ. ἐ.). Καὶ πάλιν ταῦτα παρὰ τῷ

κύτῳ,
«Nuptialia concinens
voce carmina tinnula,
pelle humum pedibus, manu
pineam quate tædam».
(αὐτ. LXI, 11—15).

Τοιοῦτόν τι εὐρίσκομεν καὶ παρὰ τῷ Χριστιανῷ ποιητῇ Μεθοδίῳ, τῷ 312 ἀποθανόντι, ἐν τινὶ ποιήματι, ὃ παρθέριον ἐπιγράφεται παρὰ τοῦ W. Christ (Ἀνθολογ. τῆς χριστιαν. ποιήσ. 1871 ἐν Μονάχῳ), ἐν ᾧ χριστιαναὶ παρθένοι ἐν ἐσθῇτι λευκῇ καὶ προσώπῳ ἰλαρῷ ἀτενίζουσιν τῷ Χριστῷ ἄδουσιν.

«ἀγνεύω σοι καὶ λαμπάδας φασφόρους κρα-
τοῦσα,
νυμφίε, ὑπαντᾶν σοι.»

Τέλος δὲ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Εὐαγγελίῳ φθινεται τὸ τοιοῦτον. «Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν

ροῦς. Ἀλλ' ὁ κύριος Χέβεν ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε: «Ἡπατήτην εἰς τὴν κόμην, ἣν εἶχον περὶ πολλῶν ἐξ αὐτῶν.»

— Καὶ τὸν Σταμχάιμ, Τέρβεργ καὶ Ἰστερστέττεν, τοὺς πιστοὺς μου, δὲν τοὺς ἴδες;

— ὦ! μάλιστα ἐκάθηντο εἰς τὸ ὑπόγειον πλῆσιον τοῦ Στάδιον καὶ ἔπινον τὸν οἶνόν σας! Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν νὰ μ' ἀφήσωσι ν' ἀναβῶ. Ὁ Χέβεν καὶ αὐτὸς ὁ Φράϊβεργ καὶ Χάϊδεκ, οἵτινες ἦσαν μετ' αὐτοῦ, ἀντέστησαν εἰς τοῦτο. Εἶπον ὅτι τὰ δύο κόμματα ἦσαν τοσοῦτον ἤδη ἠρεθισμένα τὸ ἐν κατὰ τοῦ ἄλλου, ὥστε ὁ Στάδιον εἶχεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν πλειονοψηφίαν καὶ τοὺς περισσοτέρους ἐπίσης στρατιώτας καὶ ὅτι ἐὰν ἀνέβαινον θὰ ἤρχοντο εἰς χεῖρας ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ φρουρίου ὡς καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἵπποδωμάτων τότε δὲν θὰ ἠδύνατο αὐτοὶ ὡς ἀσθενέστεροι ἢ νὰ φονευθῶσιν· ὅσαν διατεθειμένοι καὶ ἂν ἦσαν νὰ χύσωσι καὶ τὴν τετακταὴν ῥανίδα τοῦ αἵματος τῶν προῦ-

τίμων νὰ πέσωσι πρὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἢ νὰ φονευθῶσιν ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν καὶ τῶν συστρατιωτῶν αὐτῶν. Δὲν ἠδύναμην πλέον ἢ νὰ παρακαλέσω αὐτοὺς ν' ἀγρυπνῶσι διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ πρίγκιπος Χριστόφ καὶ τῆς θυγατρὸς σας καὶ νὰ διατηρήσωσιν αὐτοὺς τὸ φρούριον τοῦλάχιστον ἐν τῇ συνομολογήσει τῆς παραδόσεως. Τινὲς ὑπεσχέθησαν τοῦτο, ἄλλοι ὑψώσαν τοὺς ὤμους· τὸ ἐπ' ἐμοί, κατηράσθην τοὺς προδότας ὡς χριστιανὸς καὶ ὡς ἱππότης· προεκάλεσα πέντε ἢ ἑξὲς αὐτῶν εἰς μονομαχίαν μέχρι θανάτου, ἅμα λήξαντος τοῦ πολέμου, καὶ ἐξήλθον τοῦ φρουρίου διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, δι' ἧς εἰσῆλθον.

— Δίκαιε Θεέ! τίς ἤθελε πιστεύσει δυνατόν τοῦτο; ἀνέκραζεν ὁ Λιχτενστάιν· τεσσαράκοντα δύο ἱππότες, διακόσιοι στρατιῶται, φρούριον ὄχυρόν καὶ γίνονταν προδόται! Τὸ ὄνομά μας ἠτιμάρθη· εἰς ἀπωτέρους χρόνους θὰ ὀμιλῶσιν εἰσέτι περὶ τῶν ἡμετέρων εὐγενῶν καὶ τοῦ πρό-

που, δι' οὗ ἐγκατέλειψαν τὸν ἡγεμόνα τῶν ἡφρασίς «πιστὸς καὶ τίμιος, ὡς Βυρτεμβέργιος» κατήνητησεν εἰρωνεῖα.

— Βεβαίως, ἄλλοτε ἠδύνατό τις νὰ εἶπῃ, πιστὸς ὡς Βυρτεμβέργιος, ὑπέλαβεν ὁ δούξ Οὐλρίχος, καὶ δάκρυα ἔρρευσαν ἐπὶ τοῦ πῶγονός του. Ὅταν ὁ πάππος μου Ἐβερχαρδ μετέβη εἰς Βόρμς καὶ παρεκάθησε μετὰ τῶν πριγκίπων ἐκλεκτόρων, οἱ κόμητες καὶ οἱ ἄρχοντες ὀμίλουν περὶ τῶν προτερημάτων τῶν τόπων τῶν. Ὁ εἰς ἐπῆναι τὸν οἶνόν του, ὁ ἄλλος ὀμίλει περὶ τῶν ἀμνητῶν του, ὁ τρίτος περὶ τῶν θηραμάτων του, ὁ τέταρτος περὶ τοῦ σιδήρου, ὃν ἐξώρυττεν ἐκ τῶν ὀρέων του. Ὅταν ἦλθεν ἡ σειρά Ἐβερχαρδ τοῦ Πωγωνάτου, «Δὲν ἔχω ν' ἀναφέρω τοιαῦτα πλούτη ἐγώ, εἶπεν, ἀλλ' ὅταν τὴν ἐσπέραν διέρχωμαι διὰ σκοτεινοῦ δάσους, τὴν δὲ νύκτα εὐρίσκωμαι ἐπὶ τῶν ὀρέων, ἀπειρηκώς, εὐρίσκω ἀμέσως ἓνα πιστὸν Βυρτεμβέργιον, τὸν χαιρετῶ, κατακλίνωμαι πλησίον του καὶ κοιμῶμαι ἡσυχῶς».

ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου». (Ματθ. κε', 1 κ. ε.).

Παρά τοῖς ἀρχαίοις ἄδοξον καὶ ἴδιον ἀνελευθέρων (Θεοφρ. Χαρακτ. ΚΒ, 15) ἐνομιζέτο νὰ κομίζωσιν αὐτοὶ οἱ ἐλεύθεροι οἴκαδε ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὰ ὄνια. Τὴν συνήθειαν ταύτην καὶ νῦν καθ' ἐκάστην ἐν ταῖς ἀγοραῖς βλέπομεν γινομένην καὶ διασωζομένην ἀπανταχοῦ σχεδὸν τῆς τε ἐλευθέρως καὶ δούλης Ἑλλάδος. Καὶ νῦν μὲν ὑπάρχουσιν οἱ λοῦστροι ἐτοιμοὶ ἐπὶ μικρᾷ ἀμοιβῇ νὰ κομίζωσιν τὰ ὄνια οἴκαδε, παρ' ἀρχαίοις δὲ ἦσαν ἐπὶ τούτῳ παῖδες, καλούμενοι *προῦνειακοί*, *παιδαρίωνες* καὶ *παιδῶνες*. «*Προῦνειακοὶ οἱ μισθοῦ κομίζοντες τὰ ὄνια ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς, οὓς τινες παιδαρίωνας καλοῦσιν*» (Ἡσυχ. ἐν λέξ.). «*Εἰ δὲ καὶ προῦνειακοὺς τοὺς μισθωτοὺς οἱ νέοι κωμωδοδιδασκαλοὶ ὠνόμαζον, τὸ ὄνομα Βυζαντίων ἦν, ὅθεν καὶ Βυζαντίους αὐτοὺς ἀπεκάλουν*» (Πολυδ. Ὀνομ. Ζ', 132)¹.

Αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων ἐν τοῖς Θεσμοφορίαις ἐποιοῦν πομπὴν εἰς Ἀθήνας, βαδίζουσιν ἀνυπόδητοι ὀπισθεν ἀμᾶξης, ἐφ' ἧς ἐκομίζοντο κανᾶ, σύμβολα μυστικᾶ περιέχοντα (Ἀριστοφ. Θεσμ. 262 κ. ε.). Καὶ νῦν αἱ γυναῖκες τῆς Ἡπείρου πλείονος εὐσεβείας ἕνεκα πορεύονται εἰς τοὺς ναοὺς ἀνυπόδητοι, πολλὰ

¹ Προῦνειακος γράφεται παρὰ τῷ Μ. Ἐτυμ. 691,24. Φωτί. 465,12. Σουῖδ. 498. Εὐσταθ. 983,48. Ἀνέκδοτ. Cramer IV, σ. 189,9—17. Βεκκ. Ἀνέκδ. σ. 1415. Λοβέκ. Rhem. σ. 59 κτλ. προῦνειακος δὲ παρὰ Πολυδ. Ζ, 132 καὶ Πόρσωνι προῦνειακος δὲ παρὰ Meineke Anall. Al. 398 καὶ Schmidt παρ' Ἡσυχ. ἐν λέξ. «*Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ἡ διὰ τῆς διφθόγγου εἰ ἐκφορὰ τῆς λέξεως εἶναι ὀρθότερα (= πρὸς — ἐνεικός)*». «*Ἀλεξίων παρὰ τὸ ἔνεικός ἐσχημάτισεν*» κυρίως γὰρ λέγεσθαι προῦνειακοὺς τοὺς μισθοῦ τὰ ἐξ ἀγορᾶς ὄνια κομίζοντας παῖδας. Δημήτριος δὲ φησὶ τοὺς διδόντας τὰ ὄνια πρὶν λαβεῖν τιμὴν. Δῆλον δὲ ὅτι εἴτε κατὰ τὸν Ἀλεξίωνος λόγον εἴτε κατὰ τὸν Δημητρίου διὰ τῆς εἰ διφθόγγου ἢ γραφῆς ἐστίν» (Ἀνέκδ. Cramer καὶ Βεκκ. ἐνθ' ἀνωτέρω).

καὶ δὲ καὶ ἐπὶ μίαν ὥραν γυμνόποδες βαδίζουσαι διαρρηγνύουσι τοὺς ἑαυτῶν πόδας διὰ τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους λίθων. Πλὴν δὲ τούτου καὶ κοιμῶνται ἐν τοῖς ναοῖς καὶ ἀναθήματα πολλὰ προσφέρουσιν, οἷον πέπλους, χιτῶνας πολυκεντήτους, στεφάνους χρυσοῦς ἢ ἀργυροῦς καὶ τὰ παρόμοια. Ἀπαντα ταῦτά εἰσι λείψανα σεβαστὰ τῶν παρ' ἀρχαίοις ἐθίμων. Τοσοῦτον δὲ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐνέμεινε τοῖς πατρίοις ἐθίμοις, ὥστε καίτοι πολλὰ τούτων τῷ πνεύματι τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἀντεμάχοντο, οὐ ἕνεκα καὶ κατεπολεμήθησαν, ὁ Ἑλλην ὅμως ἀπριζ' ἔχεται αὐτῶν, οὐδ' ἴσχυεν ἡ νέα θρησκεία νὰ ἐξαφανίσῃ αὐτὰ τέλεον. Ὁμοίᾳ τοῖς προειρημένοις ἐγίνοντο πολλάκις παρ' ἀρχαίοις, ἅτινα δύναται τις νὰ εὕρῃ παρὰ πλείστοις συγγραφεῦσι μνημονεύμενα. Ἐνταῦθα ἀρκούμεθα μόνον νὰ μνημονεύσωμεν τῶν παρὰ Πολυδεύκει (Α' 28), «*τὰ ἀναθήματα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στέφανοι, φιάλαι, ἐκπώματα, θυμιατήρια, χρυσίδες, ἀργυρίδες, ... στέμματα, ἄνθη*», καὶ μάλιστα τοῦ πέπλου, ὃν αἱ Τρωάδες κατὰ συμβουλήν τοῦ Ἑκτορος ἐπὶ τῇ κινδυνεύουσῃ πόλει προσήνεγκαν τῇ Ἀθηνᾷ, ὡς τοῦτο παριστᾷ ὁ Ὀμηρὸς λέγων ταδε (Ιλ. Ζ, 297-303).

«*Αἱ δ' ὅτε νῆον ἔκτανον Ἀθῆνης ἐν πόλει ἄκρη, τῆσι θύρας ὦϊε Θεανῶ καλλιπάρης, Κισσηΐς, ἄλοχος Ἀντήνορος ἱποδάμοιο*» τὴν γὰρ Τρῶες ἔθηκαν Ἀθηναίης ἱέρειαν· αἱ δὲ ὀλογγὴ πᾶσαι Ἀθῆνη χεῖρας ἀνέσχον· ἡ δὲ ἄρα πέπλον ἐλοῦσα Θεανῶ καλλιπάρης θῆκεν Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἡκύμοιο».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Μαΐου 1886.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΖΗΚΙΑΝΣ.

ΟΛΙΓΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΣΑΞΟΝΙΚῇ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣῃ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΜΑΤΩΝ

Τὰς γραμμὰς ταύτας ἐρρίψαμεν ἄλλοτε ἐπὶ χάρτου, μετὰ τινα βραχείαν ἀλλὰ τερπνὴν ἐν Δρέσδῃ διατριβήν, δημοσιεύομεν δὲ τὰ νῦν οὐχὶ ὑπὸ οἴστρου ὠθούμενοι περιγραφικοῦ, ἀλλ' ὡς ἀπαρχήν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὰς ἡδείας ἡμῶν ἀναμνήσεις ἐκείνας· ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν χαρίζομεν ἀληθῶς εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, τοὺς ἐπισκεπτομένους τὰς χώρας ἡμῶν τὰς κλασικάς, τὴν δόξαν τοῦ περιγράψαι. Ναί, οὐδεὶς φθόνος καὶ ἂν ἔτι ψάλλωσιν, ὡς ὁ Βύρων, πρὸς τὴν γραφίδα τῶν.

«*torn from thy parent bird to form a pen that mighty instrument of little man!*»

Οὗτοι ἄλλως τε θωρακίζονται τῷ ἔρωτι. . . . αὐτῶν πρὸς τὴν ἀρχαιότητα, ὅστις ἐξαγνίζει πῶς τὰ κινδυνώδη ἐκείνα ἄλματα τὰ ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ εἰς τὸν νέον κόσμον τὰ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῶν τριπόδων εἰς τὴν τοῦ Ἑρμοῦ, ἅπερ οὐχὶ σπανίως τὸν γέλωτα ἡμῶν προκαλοῦσιν ἀντὶ τῆς χολῆς.

Αἱ γραμμαὶ αὐταὶ ἐχαράχθησαν ἄνευ ἀζιώσεων, τὸν ὀκταήμερον μόνον ἵνα ζήσωσι βίον τῶν καὶ ἀναμνήσωσιν τοὺς ἀναγνώστας αὐτῶν, ὅσοι τυχὸν ἐνδιέτριψαν ἐν τῇ Σαξονικῇ πρωτεύουσῃ, εὐφροσύνης τοῦ βίου τῶν ὥρας.

Ἡ Δρέσδῃ ἡ δικαίως Φλωρεντία τῆς Γερμανίας καλουμένη, ὑπεριζει ὄντως ἐκεῖνης μόνον τὸν οὐρανόν· ἀλλ' ὅσκις ἱταλίζει καὶ οὕτως ἡ πόλις τῶν Αὐγούστων εἶνε κατὰ πάντα ἐφάμιλλος τῆς τῶν Μεδίκων. Ὅσκις ὅμως ὁμιλοῦσι περὶ τῆς ὁμοιότητος τῶν δύο τούτων τοῦ *Lairau* ἀσύλων, ἀφορῶσιν ἰδίως εἰς τὰ καλλιτεχνήματα, ἅπερ πυκνὰ εἰς ἀμφοτέρως τὰς χώρας ταύτας τὸν φιλότεχνον τέρ-

Πάντες, πλήρεις ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ, ἀνέκραξαν· «*Ὁ κόμης Ἐδερχαρντ ἐκέρδησε!*» καὶ προέπιον ὑπὲρ τῶν Βυρτεμβεργίων. Ἄν διαβῇ νῦν ὁ δούξ τὸ δάσος, θὰ ἔλθωσι νὰ τὸν φονεύσωσι. Θέτω τοὺς πιστοὺς ἱππότες μου εἰς τὰ ὀχυρώματα καὶ μόλις στρέψω τὰ νῶτα, διαπραγματεύονται μετὰ τοῦ ἐχθροῦ. Εἰς τὸν διάβολον τοιαύτη πίστις! . . . Ἀλλ' ἐξακολούθησον, κένωσόν μοι τὸ ποτήριον μέχρι τοῦ πυθμένος· εἰμαι ἀνὴρ καὶ δύναμαι ἀφόβως νὰ ἴδω τὸ βάθος αὐτοῦ.

— Τότε, ἐν συντόμῳ, ἐσταμάτησα εἰς Τυβίγγην, μέχρις ὅτου ἐβεβαιώθην ὅτι παρεδόθησαν. Χθές, Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου, ἐγένετο συνέντευξις τις· ἔκαμον ἔγγραφον συμφωνίαν καὶ κατόπιν διελάλησαν διὰ κήρυκος ἀνὰ τοὺς ὁδοὺς ὅτι τὴν 5 ὥραν μ. μ. παρέδωκαν τὸ φρούριον. Καθηρέθητε ἐπισήμως. Ὁ πρίγκιψ Χριστόφ, ὁ υἱός σας, διατηρεῖ τὸ φρούριον τῆς Τυβίγγης, ἀλλ' ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς Συμμαχίας, τὰ λοιπὰ δὲ θέλουσι

διανεμηθῇ οἱ ἀρχηγοὶ μεταξὺ τῶν. Πολλὰς ἐν τῷ βίῳ μου ἐδοκίμασα λύπας· ἐφόνευσα φίλον τινὰ ἐν ἱπποδρομίῳ, ἀπώλεσα ἀγαπητὸν τέκνον, εἶδον πυρπολουμένην τὴν οἰκίαν μου, ἀλλὰ ὁ Θεὸς τὸ γνῶρίζει, ἡ θλιψίς μου οὐδέποτε ὑπῆρξε τοσοῦτον μεγάλη, ὅση, καθ' ἣν ὥραν εἶδον τὰ χρώματα τῆς Συμμαχίας ἀναρτώμενα παραπλεύρως τῆς ὑμετέρας σημαίας καὶ τὸν ἐρυθρὸν σταυρὸν καλύπτοντα τὰ κέρατα τῆς ἐλάφου, τὸ κράνος καὶ τὸ κέρας τῆς Βυρτεμβέργης.

Οὕτως ὁμίλησεν ὁ Μάξ Στοῦμπφ δὲ Σβάινσμπεργ! Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀφρηγήσεώς του ὁ ἥλιος εἶχεν ἐντελῶς ἀνατεῖλει, καὶ ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων ἡ ὁμίχλη εἶχε διασκεδασθῇ, περίεξ δὲ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Ἀσπεργ δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἀτμός ὅμοιος πρὸς ἐλαφρὰν καλύπτραν, ἥτις ἐχρησίμευεν ὅπως ἐξάρη περισσότερον τὴν καλλονὴν τῶν χωρῶν, ἐφ' ὧν ἐξετείνετο. Κεκαλυμμένη ὑπὸ τῆς χλόης τῶν ἄγρων, κεκοσμημένη ὑπὸ κομψῶν κω-

μῶν, λαμπρῶν πύργων καὶ ὠραίων πύλων ἡ Βυρτεμβέργη ἐξετυλίσσετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τῇ πρωτῇ αὐτῆς αἰγλῇ. Ὁ δυστυχὴς ἡγεμὼν τῆς ἐθεᾶτο αὐτὴν διὰ ζοφεροῦ βλέμματος. Ἡ φύσις εἰ, δώσει αὐτῷ θάρρος καὶ καρδίαν, ἣν δὲ ἠδύναντο νὰ συντρίψωσιν οὔτε ἡ λύπη οὔτε ἡ δυστυχία. Δὲν ἐδήλου τὰ αἰσθηματὰ του ἐν πάσῃ ὥρᾳ καὶ πρὸς πάντας, ὅταν δὲ μέγα δυστύχημα ἐπληττεν αὐτόν, συνείθιζε νὰ σιωπᾷ καὶ νὰ ἐνεργῇ.

Κατὰ τὴν τρομερὰν ἐπίσης ταύτην στιγμήν, καθ' ἣν μετὰ τοῦ τελευταίου προπυργίου ἔπεσε καὶ ἡ τελευταία ἐλπίς του ἐνέκλεισεν ἐν ἑαυτῷ τὴν μεγάλην ταύτην συμφορὰν. Τίς εὐρέθη παρὰ τὸ φέρετρον τῶν γονέων του καὶ ῥίπτων τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τῶν ὥρῶν χαρακτηριστικῶν τῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἀφώνου στόματος τῶν, δὲν ἡσθάνθη πικρίαν καὶ ὀδύνην; Εἰς τοιαύτας στιγμὰς ἡ μεταμέλεια κυριεύει τὸν ἄνθρωπον. Ἐνθυμεῖται, τί ἔπραξαν ὑπὲρ ἡμῶν, μεθ' ὧν

πουσι και τὸν καλλιτέχνην ἐκπλήσσουν. Ὑπάρχει ὁμως καὶ ἑτέρα ὁμοιότης· ὡσανεὶ ὄντως πρὸς τὴν τεχνίτιδα χεῖρα καὶ ἡ φύσις ἀμιλλωμένη δαφιλῶς ἀπένειμεν εἰς τὰς μουσοχαρῆς ταύτας χώρας τὰ δῶρα αὐτῆς τὰ πολυτιμότερα. Διὰ μέσου καὶ ταύτης ὁ Ἄλβις ὡς δι' ἐκείνης ὁ Ἄρνος ρέουσι, στολίζουσι, χλοοποιούσιν. Εἶνε μαγευτικαὶ αἱ παρακείμεναι τῇ πόλει τοῦ ποταμοῦ ὄχθαι, εἶνε δ' ἐφ' αὐτοῖς οἱ ἀμφιλαφεῖς λόφοι τοῦ Horkel καὶ Fiesoli οἱ ἀμφιλαφεῖς λόφοι τοῦ Horkel καὶ Windberg. Ἐπικρατεῖ ἰδίᾳ παρ' ἡμῖν ἔτι ἡ σφαλερὰ δόξα ὅτι ἡ Γερμανία ἀμοιρεῖ φυσικῶν καλλονῶν, ὅτι εἶνε «ἀμορφος καὶ τραχεῖα», ὅτι τέλος καὶ τὰ νῦν ἔτι ἡ εἰκὼν τοῦ Τακίτου ζωγραφισαντος τὴν χώραν θλιβερώς («informem terris, asperam coelo, ristem cultu aspectuque») εἶνε ἡ πιστοτέρα. Ἀλλ' οὐχὶ οἱ εὐτυχεῖς ὅσοι εἶδον τὰς ἀκτὰς τοῦ Ῥήνου, τῶν ὁποίων ὄντως δὲν ὑπάρχει γωνία «qui ne soit une grâce» ὡς λέγει ὁ Hugo ἐν τῷ περὶ τῆς συγγράμματος αὐτοῦ «le Rhin» οὐχὶ οἱ πλανηθέντες ἐν τῇ Θουριγγίᾳ ἢ τῇ Σαξονικῇ Ἐλβετίᾳ διατρέξαντες, ἀλλὰ πᾶς ὁ περιηγηθεὶς τὴν Γερμανίαν εὖρε καὶ ἐν Βαυαρίᾳ καὶ ἐν Ἀνωβέρῳ καὶ ἐν τῇ Ἑσσηνίᾳ καὶ ἀπανταχοῦ σχεδὸν φύσιν ὠραίαν καὶ εὐθαλῆ. Ὁ Τάκιτος ἡπατάτο ἀναμφιβόλως, ἀφ' οὗ δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν καθόλου εἰς τὸν χρόνον καὶ τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην, ὡς δέον πάντως εἰς τοῦτον ἄλλαι ν' ἀποδοθῶσι μεταβολαί, ὡς λ. χ. ἡ ἀποξήρανσις τῆς φιλοξενίας, ἣν παρὰ τοῖς πάλαι Γερμανοῖς ὁ Ῥωμαῖος συγγραφεὺς τοσοῦτον ζωγραφίζει θάλλουσαι! ἀλλ' ἔωντες νῦν καὶ τὸν Τάκιτον καὶ τὰς περὶ Γερμανίας κρίσεις τοῦ Χαίσιου, στρέψωμεν καὶ μνήμην καὶ κάλαμον πρὸς ἐπαγωγότερα σημεῖα, πρὸς ἐντυπώσεις θελκτικωτέρας ἢ ὅφειλόμεν εἰς τὴν ἐν τῇ Σαξονικῇ πρωτευούσῃ βραχεῖαν ἡμῶν διατριβήν.

«Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα», λεγον συχνὰ οἱ ἀρχαῖοι, ἐὰν δὲ καὶ ἡμεῖς νῦν χρῆσιν ἐποιούμεθα ἀναλόγου φράσεως, ἡ εἰσαγωγή ἦν ἂν πάντῃ ἀρμόζουσα. Ἀληθῶς ὁμιλῶν τις περὶ Δρέσδης δύσκολον εἶνε ν' ἀποφύγῃ τοιαύτην ἀρχήν. Πᾶν ὅ,τι ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ πόλει ἀξιοθέατον ὑπάρχει, σκιαζεται, ἀμαυροῦται πρὸ τῆς λάμψεως, ἣν ἐκπέμπει ἀκτῆς τις ὄντως θεϊκῇ. Τὸ γόητρον, ὅπερ προσεργάζεται ἡ θεὰ, ἡ ἀνάβλεψις πρὸς τὴν κυρίαρχον τῶν Οὐρανῶν, ἥτις, εἰς τοὺς αἰθέρας ἵπταμένη, ὥφθη ποτὲ ὄντως, εἰκονίσθη καὶ ἀνελήφθη, ὑπερπλημμυρεῖ τόσον ἐν τῇ ψυχῇ, ὥστε καὶ νοῦς καὶ καρδίᾳ στρέφονται διηλεκτῶς ἐκείσε, ὡς πρὸς ὀπτασίαν. Καὶ ὑπολαμβάνομεν μὲν ὡς μὴ καὶ νυνεὶς δεόμενον τὸ ὅτι ἐν Δρέσδῃ θησαυρίζεται τὸ ἀριστοτέχνημα ἐκεῖνο τοῦ Ἰταλοῦ ζωγράφου Ραφαήλου (Santi) ἡ καλουμένη Madona di san Sisto,¹ ἀνάγκη ὁμως νὰ διαλάβωμεν ἐν ὀλίγοις περὶ τοῦ μέγιστου ἐνθα αὕτη φυλάσσεται. Τὰ ἀνάκτορα Zwinger, τὸ κορυφαῖον ἐκεῖνο κτίριον, ὅπερ ἐπὶ Αὐγούστου Β' κατὰ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος ἐν ῥυθμῷ Rococo ἀνιδρύθη, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς τὸ μέγιστον μεγαλοπρεπὲς ἀνακτόρον, οὐδέποτε τελειωθέντος, συνεπληρώθη πως κατὰ τὸ 1854 οἰκοδομηθείσης τῆς τετάρτης νοτίου πλευρᾶς τῆς καλουμένης Μουσείου, κυρίως δὲ οὔσης Πινακοθήκης. Τὸ ὅλον οὕτω κτίριον ἔλαβε σχῆμα τετραγωνικόν, περικλειὸν διὰ τῶν ἀνεγερθέντων παραπλευρῶν τοίχων τὸν περιήλεον ἐκεῖνον «ἡπὸν τῶν πορτοκαλλεῶν». Ἐν τῷ νέῳ τούτῳ, ὡς εἴπομεν, διαμερίσματος συνεστήθη ἡ Πινακοθήκη,

¹ Πρὸ τίνος ἐγράφη, ἀλλ' ἀγνωστὸν κατὰ πόσον καὶ ἡ διάδοσις ἀληθεύει, ὅτι διαπραγματεύσεις ἐγένοντο ἵνα πωληθῇ αὐτὴ μέγαλου ποσοῦ ἡ εἰκὼν αὕτη. Δισταζόμεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι θὰ ἀνεχθῶσιν οἱ φιλόμουσοι τῆς Δρέσδης κατὰ τοῦ τῆς ἐκείνης ἐκκλησίας, ἀποξενούμενοι οὕτω τοῦ μεγίστου τῆς πόλεως τῶν κόσμου.

ἢ τὴν ἀρχικὴν μὲν αὐτῆς σύστασιν εἰς τὸν δούκα Γεώργιον τὸν «Πλοῦσιον» περὶ τὰ τέλη τοῦ 15ου καὶ ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος, ὀφείλουσα, τὴν αὐξήσιν δὲ καὶ πλοῦτον εἰς τοὺς Αὐγούστους Β' καὶ Γ' ἡ Πινακοθήκη αὕτη εἶνε πιθανῶς ἔτι ἡ πλουσιωτέρα τῶν πέραν τοῦ Ῥήνου περιλαμβανούσα πλέον τῶν 2300 πινάκων! Ὁ Ἀδάμας τῆς συλλογῆς ταύτης εἶνε ἡ προμνημονευθεῖσα περιάλητος Madona di san Sisto, ὁ ἥλιος οὗτος τοῦ στερεώματος τῆς τέχνης. Οὐδαμῶς καὶ ἀξιώσεις διεκδικούντες γραφικοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς ἐρασιτέχναι κρίνοντες, θεωροῦμεν τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Ἰταλοῦ ζωγράφου ὡς τὸ ἀριστον γέννημα τοῦ χρωστήρος. Εἶδομεν τὰς πλείστας τῶν Εὐρωπαϊκῶν Πινακοθηκῶν, ἀλλὰ πρὸ οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀνθρωπίνης συλλήψεως, πρὸ οὐδεμιᾶς ἐμπνεύσεως ἄλλης, τόσον σφοδρὰ ἡσθάνημεν τὰ αἰσθήματα τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς γοητείας. Τὸ πολλάκις πολλαχοῦ ἐπαναλήφθη ὅτι ἡ ὁ τεχνίτης ἀνῆλθεν ἢ κατῆλθεν ἢ θεύτης καὶ περὶ τῆς εἰκόνος ταύτης δὲν ἐφαρμόζεται ὀλιγώτερον.

Ναί, ἀνθρωπίνη φαντασία δὲν ἠδύνατο ὄντως ἀνευ ὁράματος τοσοῦτον νὰ πλησιάσῃ τὸ θεῖον, νὰ ἐξανθρωπίσῃ οὕτω τὰ αἰδίων. Ἡ μήτηρ ἀλλ' ἄμα καὶ ἡ παρθένος, ἡ γυνὴ ἀλλὰ καὶ ἡ κοσμοκράτειρα, ὁ ἀνθρωπὸς ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς εἰσι τοσοῦτον συνδεδεμένοι ἐν τῇ ῥαφηνλείῳ ἐκείνῃ Μαρίᾳ, ὥστε οὐδεὶς ἄθεος θὰ ἤρνετο ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν μητέρα τοῦ Λυτρωτοῦ.

Εἰς φυσικὸν ὕψος παρισταμένη χωρεῖ διὰ τῶν νεφελῶν, ἐπὶ τοῦ στήθους φέρουσα νήπιον τὸν κατακτητὴν τῶν ψυχῶν. Ἐν τῷ βαθεῖ βλέμματι τοῦ νηπίου ἐκεῖνου φωλεύει ὅλον τὸ θεῖον φῶς, ὅπερ, ὡς ἄλλος ἥλιος, ἐφώτισε καὶ φωτίζει τὴν κτίσιν τοῦ. Ἀλλ' ὡς νὰ μὴ ἤρουν οἱ δύο οὗτοι τοῦ οὐρανοῦ φωτοβόλοι ἀστέρες, ὁ τεχνίτης ἔστρεψε τὸν μαγικὸν χρωστήρα του πρὸς τοὺς μικροὺς τῶν νεφε-

ῖπης ἐβαυκάλισαν ἡμᾶς βρέφη ὄντας, ὁπόσης προθυμίας ἐπραξαν τὰς μεγάλαις θυσιάς δι' ἡμᾶς. Καὶ πῶς ἀπεδώσαν αὐτοῦ, ταῦτα; Ἡμεθα ἀδιάφοροι τόσον συγκινητικὴν ἀγάπην ἐνομίζομεν, ὅτι ἐξ ἀνάγκης ἔπρεπε νὰ γίνηται οὗτο, ἡμεθα ἀχάριστοι καὶ ἐγογγύζομεν, ὅταν ὅλοι αἱ ἐπιθυμίαι μας δὲν ἐξετελοῦντο αὐθαρῆ· κατεσπαταλῶμεν τὴν περιουσίαν τῶν χωρὶς νὰ προσέχωμεν εἰς τὰ δάκρυα, ἅτινα ἔχουν σιωπηλῶς.

Σήμερον ὅτε τὸ πλήρες ἀγάπης τοῦτο βλέμμα δὲν μᾶς βλέπει πλέον, ὅτε τὸ οὖς τῶν ἐκλείσθη διὰ παντός, αἱ δὲ χεῖρες τῶν δὲν αἰσθάνονται τὴν τελευταίαν ἡμῶν πίεσιν, αἱ χεῖρες αὐταί, αἵτινες μᾶς ἔτρεπον μετὰ τοσαύτης φροντίδος, καταλαμβάνομεθα ὑπὸ αἰσθημάτων μετμελείας, εὐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης τὰ ὅσα πρότερον θὰ ἤρχουν, ἵνα καταστήσῃ αὐτοὺς εὐτυχεῖς.

Τοῦτον αἰσθημα μεταμελείας ἐπέζετο ὁ θὸς τοῦ Οὐλρίχου τῆς Βυρτεμβέργου.

γῆς, ὅτε ἔρριπτε τὰ βλέμματά του ἐπὶ τῆς χώρας του, τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο διὰ παντός ἀπολέσας. Ἡ εὐγενὴς αὐτοῦ φύσις, ἣν συχνάκις διέψευσεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν θελημάτων λαμπροτάτης αὐτῆς, παραζαλιζόμενος ὑπὸ τῶν συμβουλῶν ψευδῶν φίλων, κατείχετο ὑπὸ θλίψεως, δὲν ἀπησχόλει δ' αὐτὸν ἡ δυστυχία τοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ ἡ δυστυχία τῆς χώρας τοῦ κατελημμένης ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Τούτου ἕνεκα, ὅταν μετὰ τινος στιγμᾶς θεᾶς ἐστράφη πρὸς τοὺς φίλους του, ἐξεπλάγησαν οὗτοι ἐπὶ τῇ ἐκφράσει τῶν χαρᾶς κτηριστικῶν του. Προσεδόκων ν' ἀναγνώσωσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου του καὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς του τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ βαθεῖα συγκίνησις καὶ λύπη μεγάλη καὶ σιωπηρὰ ἐδίδον εἰς τὸ πρόσωπόν του γλυκεῖαν τινα ἑκφράσιν, ἣν οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶχον ἰδεῖ.

— Μὰ, πῶς μεταχειρίζονται τοὺς ἀγρότας; ἠρώτησε.

— Τοὺς μεταχειρίζονται ὡς ληστές,

ἀπῆντησεν οὗτος· καταστρέφουσι τοὺς ἀμπελώνας, κόπτουσι τὰ καρποφόρα δένδρα, καίοντες αὐτὰ κατὰ τὴν διανοκτέρευσίν των, οἱ ἱππεῖς τοῦ Σίκιγκεν τρέχουσι διὰ τῶν ἐσπαρμένων ἀγρῶν, καταπατοῦντες ὅ,τι δὲν ἔφαγον οἱ ἵπποι των· κακομεταχειρίζονται τὰς γυναῖκας κα, διαρπάζουσι τὰ χρήματα τῶν ἀνθρώπων· Πανταχοῦ ἤδη ὁ λαὸς γογγύζει, τί θὰ γείνη δὲ ὅταν ἔλθῃ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον; Ὅταν οὐδεὶς στάχυς θὰ ἐξαχθῇ ἐκ τῶν ἀγρῶν, ὅταν οὐδεὶς βότρυς θὰ ὠριμάσῃ ἐπὶ τῶν γηλόφων, ὅταν θὰ ὑποχρεωθῶσι νὰ πληρώσωσι τοὺς βαρεῖς φόρους, οὗς ἡ Συμμαχία θὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοῖς, ἡ δυστυχία τότε θὰ φθάσῃ εἰς τὰ ἔπακρον.

— Οἱ ἀχρεῖοι! ἀνέκραξεν ὁ δούξ καὶ εὐγενὴς ὀργὴν ἔλαμψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του· ἐπεδείκνυν ἐν τούτοις καλὰς προθέσεις· ἤρχοντο ὅπως ἐλευθερώσωσιν τὴν Βυρτεμβέργην ἀπὸ τοῦ τυράννου τῆς, ὅπως ἀπαλλάξωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀθλι-

λῶν δρομεῖς, τοὺς περυγοφόρους ἀγγέλους, ἐξέλεξε δύο τούτων ἐκ τῶν εἰς τὰς νεφέλας μόλις ὁρατῶν μυρίων, καὶ ἔγραψεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν Παρθένον, ἵνα δείξῃ εἰς τὸν θνητὸν τὰ ἀόρατα ἐκεῖνα ὕψη ὁπόσον διαφόρως οἰκοῦνται τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἔρπει ζῶν. Ἀλλὰ ταῦτα δυστυχῶς δὲν εἶνε τὰ μόνα ἐν τῇ εἰκόνι, ἥτις, κατὰ τὸ 1518 γραφεῖσα, προωρισμένη ἦτο ἵνα κοσμήσῃ τὸ θυσιαστήριον τῆς τῶν Βενεδικτίνων Μονῆς San Sisto ἐν Piacenza· ὁ ζωγράφος εἶτε ἐξ ἀνάγκης εἶτε ἐξ οἰστροῦ ὄντως δυσλήπτου¹ πρὸς τὰ δεξιὰ μὲν ἔγραψε τὸν Πάπαν san Sisto προσευχόμενον ὑπὲρ τῶν πιστῶν, πρὸς δὲ τὰ ῥιστερὰ, καὶ δῆπου τῆς συμμετρίας ἐνεκα, τὴν ἀγ. Βαρβάραν, διὰ τοῦ μειδιῶντος αὐτῆς προσώπου τὴν εἰσάκουσιν τῆς εὐχῆς ἐπαγγελλομένην. Ὅσον τεχνικῶς καὶ θαυμασίως καὶ ἂν ἦσαν εἰκονισμέναι αἱ μορφαὶ αὗται, ἡ ἀρμονία οὐχ ἦττον πᾶσχει ἐν τῇ εἰκόνι. Αἰσθάνεταί τις ἀκριβῶς ὅταν ἐντύπῳσιν προσεργάζεται ἡ λυχνία πρὸ τοῦ ἡλίου, καὶ ὁ σκοπὸς τῶν φανῶν τούτων ἐν πλήρει ἡμέρᾳ φάνεται δυσερμηνεύτος ἢ κενός. Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα τὸ θέλητρον τῆς κυρίως εἰκόνης εἶνε ἀμείωτον. Ἡ Δρέσδη ὤφειλε νὰ καλῇ κατὰ περιτροπὴν οὐχὶ τοὺς πιστούς, ὡς ἡ Μέλκκ, ἀλλὰ τοὺς τεχνίτας εἰς προσκύνῃσιν τοῦ βωμοῦ τούτου τῆς ἀμιμήτου τέχνης. Νῦν δ' ἡμεῖς πειραθώμεν ὀλίγων ἔτι τῆς συλλογῆς μαργαριτῶν λοχὸν σκιαγραφίαν.

¹ Διότι οὐχὶ μόνον ἐνταῦθα ὁ Ῥαφῆλος πρόσωπον παρενέγραψεν ἐνδιαφέροντος οὐχὶ συμμέτρου πρὸς τὴν παράστασιν τῆς Θεομήτορος καὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ σχεδὸν ἐν ἀπάσαις ταῖς θαυμασταῖς αὐτοῦ τοῦ ζεύγους τούτου εἰκόσιν· οὕτω λ. χ. ἐν τῇ τοῦ Βερολινείου Μουσείου, ἐνθα ὁ ἅγιος Φραγκίσκος καὶ ἀγ. Ἰερώνυμος συνεικονίζονται. Ἐν τῇ τῆς Φλωρεντίας ὁ ἅγιος Ἰωάννης. Ἐπίσης οὗτος παρίσταται ἐν τῇ τῆς συλλογῆς Uldobrandini, ἐν Λονδίῳ. Ἡ ἐν τῇ Λούδρῳ φέρει τὸν ἅγιον Ἰωσήφ, τὸν ἅγιον Ἰωάννην καὶ τὴν ἁγίαν Ἑλισάβετ καὶ ἐν ἄλλαις οὕτω.

Εἰς ἴσῃν σχεδὸν πρὸς τὸ Ῥαφῆλειον ἀριστοτέχνημα μοῖραν τίθεται ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἡ ἐνταῦθα ἐπίσης εὐρισκόμενη Madona τοῦ Γερμανοῦ ζωγράφου Hans Holbein τοῦ νεωτέρου, τοῦ υἱοῦ, ἦτοι τοῦ ὁμωνύμου ζωγράφου ἐξ Αὐγούστης. Οὗτος (ὁ υἱὸς) γεννηθεὶς τῷ 1497 ἀπέθανεν ἐν Λονδίῳ τῷ 1543 ἀπαθνασθῆς δι' ἔργων μεγάλης ἀληθοῦς ἀξίας. Ὅτι ὅμως ὡς πρὸς τὴν κρίσιν ταύτην τῶν Γερμανῶν πολὺν καὶ ὁ πατριωτισμὸς παίζει ῥόλον οὐδεμία ἀμφιβολία. Καταβάνει τις ἀκριβῶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ δύο ταῦτα ἀριστουργήματα παρὰβίων. Ἡ Madona τοῦ Holbein εἶνε ἡ μήτηρ ἐν τῇ ἀπειρῷ αὐτῆς πρὸς τὸ τέκνον στοργῇ, ἀλλ' ὀλίγον τὸ ἰδανικὸν ἐκφράζει τὸ πρόσωπον ταύτης. Ἀς συγχωρήσωσιν ἡμῖν οἱ Γερμανοὶ τὴν τολμηρὰν ἴσως ταύτην κρίσιν, ἀλλ' ὤφειλον, ἵνα δύνηται τις δικαιοτέρως νὰ κρίνῃ, νὰ ἔχῃσι θέσει ταύτην πολὺ μακρὰν τοῦ Ἰταλικοῦ ἐκεῖνου Ἠλείου. Σημειώτεον ὅμως ὅτι ἐρευνᾶται ἔτι ἐὰν τοῦτο ἦνε καὶ τὸ πρωτότυπον τοῦ ζωγράφου ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἑσθῆς ὑπάρχει ὁμοίᾳ κατὰ πάντα εἰκὼν, καὶ ταύτην θεωροῦσιν οἱ πλείστοι ὡς τὸ γνήσιον τοῦ Holbein ἔργον. Ἐν τούτῳ ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν δύο τούτων εἰκόνων κατανατᾷ μέχρι μὴ διακρίσεως τῆς ἐτέρας ἀπὸ τῆς ἄλλης, καὶ Γερμανοὶ τις, ὡς λέγουσιν, ἐταξείδευεν ἀλλεπαλλήλως πλειστάκις ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἑσθῆς εἰς τὴν τῆς Σαξωνίας καὶ τᾶνάπλιν, ὅπως δυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ μετὰ τῶν δύο διαφορὰς καὶ λύσῃ τὸ δυσχερὲς πρόβλημα. Ἡμεῖς τὸ ἰδανικὸν ἐκεῖνο καὶ θεῖον τῶν Πατριῶν τοῦ Ῥαφῆλου μάτην καὶ εἰς ἄλλα ἄλλων ἔργα ἀναζητοῦντες, ἀνεκύψμεν πως πρὸ ἐκεῖνης τοῦ Bartolomeo Ramenori (1480—1544) τοῦ μιμητοῦ τοῦ Ῥαφῆλου, τοῦ ἀπὸ τῆς πατριδος του Bagnacavollo οὕτω κληθέντος. Ἡ Παρ-

θένος εἰκονίζεται καθήμενη ἐν ταῖς νεφέλαις, ἐπὶ τῶν γονάτων φέρουσα τὸν μικρὸν Ἰησοῦν, πέριξ δὲ ἵπτανται ἄγγελοι. Κάτωθεν, ἀλλ' οὗτοι ὡς ἐπὶ γῆς, ἵστανται οἱ ἅγιοι Πέτρος, Παῦλος, Γεμινιανὸς καὶ Ἀντώνιος. Ἡ εἰκὼν ἐγράφη διὰ τὴν μονὴν τῶν Παλεγγρίων ἐν Βονωνίᾳ ἀπόθεν κατὰ τὸ 1753 ὑπὸ Αὐγούστου Β' ἐξηγοράσθη. Ἐν τῇ Πινακοθήκῃ τῆς Δρέσδης τρίτην θέσιν καθ' ἡμέας—καὶ ἐξηγήθημεν ἤδη εἰς τὴν ἰδίᾳ ἀφορμὴν—κατέχει μετὰ τῶν πολλῶν τῆς Μαρίας εἰκόνων, ἡ τοῦ Palma Vecchio (1477—1528), τοῦ Ἑνετοῦ ζωγράφου, τοῦ ὁποῦ τοὺς εἰκόνας τῶν τριῶν αὐτοῦ θυγατέρων, ἡ Δρέσδη ἐπίσης φυλάσσει. Ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Θεοτόκου ἐκπευρόμεν πολὺ τοῦ Ῥαφῆλειου ἰδανικοῦ ἂν καὶ καθ' ὅλως διάφορον τύπον. Ἡ Παρθένος δ' ἐνταῦθα καὶ τὰ λοιπὰ τῆς εἰκόνης πρόσωπα ὁρατὰ εἰσι μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ σώματος, ὡς ἐν τῇ Ἑνετικῇ σχολῇ, ἀπὸ τοῦ Giorgioni, ἀρεστὸν ἐτύχχανεν.

(Ἑπεταὶ συνέχεια)

B. Σ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Γ.

Ο ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΒΟΝΑΠΑΡΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

[Ὑπὸ τοῦ ἐν Μεσσηνίᾳ σχολάρχου κ. Ἀθηνασίου Πετρίδου Ἡπειρώτου ἀπεστάλησαν ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν πολὺτιμα ἱστορικὰ ἔγγραφα ἐξ ὧν καὶ τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον, ἐκ τῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδρόσης Ἰωσήφ συλλογῆς ἐπιστολῶν χειρογράφων, εὐρεθεῖσιν ἐν Νησίῳ παρὰ Ν Κωνσταντινίδῃ].

«Ἀνεγνώσαμεν μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ ἐπιστάσιαν νοὸς τὸ πρόβλημα· νὰ μετεκληθῇ ὁ Ὑψηλότατος Ἱερώνυμος Βοναπάρτης, πρῶτον βασιλεὺς τῆς Βερσυχίας, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀρίστητος Μι-

ότητος καὶ φέρονται ὡς πρὸς Τούρκους!.. Ἀλλὰ ὀρκίζομαι ὅτι ὅταν ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ νὰ μὲ βοηθήσῃ, ἐὰν οἱ στάχες ἐξαφανισθῶσιν ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ Νέκαρ, ἐὰν αἱ σταφυλαὶ δὲν ὠριμάσῃσιν ἐπὶ τῶν γηλόφων, ἐγὼ θὰ τρυγήσω καὶ θὰ θερίσω τὰ σώματά των τῇ βοηθείᾳ τῶν ἀρπελουργῶν, θὰ κατασυντρίψω, θὰ καταθλίψω αὐτοὺς καὶ θὰ ἐκχύσω τὸ αἷμά των. Θὰ λάβω δίκην τῶν διαπραχθέντων κατ' ἐμοῦ καὶ τῆς χώρας μου, ὅταν ὁ Κύριος μὲ βοηθήσῃ.

— Ἀυτὴν, εἶπεν ὁ ἱππότης Λιχτενστάιν· ἀλλὰ πρὶν ἐπανέλθῃτε εἰς τὴν χώραν σας, πρέπει νὰ ἐξέλθῃτε ἐξ αὐτῆς σῶος καὶ ἀβλαβής. Δὲν πρέπει νὰ χάνητε καιρόν, ἐὰν θέλητε νὰ διαφύγητε.

Ὁ δούξ ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν καὶ ἀπάντησεν.

— Ἐχετε δίκαιον· θὰ μεταβῶ κατ' ἀρχὰς εἰς Μονμπελιέ. Ἐκεῖθεν θὰ ἴδω, ἐὰν δύναιμι νὰ συναθροίσω ἀρκετοὺς ἄνδρας ὅπως ἀποπειραθῶ εἰσβολὴν εἰς τὴν

χώραν· ἐλθέ, πιστέ μου κύων, θὰ μὲ συνοδεύσῃς ἐν τῇ ἀθλιότητι τῆς ἐξορίας....

... Δὲν γνωρίζεις σὺ τί εἶνε νὰ φανῇ τις ἄπιστος καὶ νὰ λησμονήσῃ τὸν ὅρκον του.

— Ὑπάρχει καὶ ἄλλος τις ἐνταῦθα, ὅστις δὲν γνωρίζει τὴν ἀπιστίαν, εἶπεν ὁ Σβάνερπεργ· πλησιάζων τὸν δούκα. Θὰ ἔλθω μεθ' ἡμῶν εἰς Μονμπελιέ, ἐὰν καταδέχησθε τὴν συντροφίαν μου.

Πῦρ πολεμικὸν ἔλαμψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοῦ γέροντος Λιχτενστάιν.

— Λάθετε καὶ ἐμὲ μεθ' ὑμῶν, κύριέ μου! εἶπεν, ὁ βραχίον μου βεβραμένος δὲν εἶνε πλέον πολὺ ἰσχυρός, ἀλλ' ἡ φωνή μου εἶνε καλὴ ἐν συμβουλίῳ.

Ἡ Μαρία παρετήρησε τὸν ἀγαπητὸν τῆς διὰ βλέμματος σπινθηροβόλουτος. Ἐπὶ τῶν παρεῖων τοῦ Γεωργίου Στουρμφέντερ διεχύθη ζωηρὰ ἐρυθρότης· τὸ βλέμμα του ἔλαμπεν ἐκ θάρρους καὶ ἐμπνεύσεως.

— Κύριε δούξ! εἶπα, σας προσέφερα τὴν ὑποστήριξίν μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅτε δὲν

ἐγνώριζον εἰσέτι ποῶς εἴθε· δὲν ἀπεψατε αὐτήν. Ἡ φωνή μου δὲν ἔχει γάλην ἀξίαν ἐν συμβουλίῳ, ἀλλ' ἐὰν χητε ἀνάγκην καρδίας, ἥτις πάλαι ὀφθαλμοῦ ἀγρυπνοῦντος δι' ὑμᾶς καὶ χίονος ἀπομακρύνοντος τὸν ἐχθρόν, ραλάθετέ με μεθ' ὑμῶν.

Ὅλα τὰ αἰσθημῆτα, ἅτινα εἶχον κύσει αὐτὸν πρὸς τὸν ἄνευ ὀνόματος ἄνθρωπον, ἀφηνείσθησαν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ νεανίου. Ἡ δυστυχία του καὶ ὁ τρόπος, δι' οὗ ὑπέφερεν αὐτήν, ἴσως δὲ καὶ τὸ ἐνθαρρυντικὸν βλέμμα τῆς ἀγαπητῆς του, ἐξήγειραν τὸν ἐνθουσιασμόν του καὶ προσέβλεψαν αὐτὸν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀνευδουκῆτου δουκός.

Ὁ γέρον Λιχτενστάιν παρετήρησε μεθ' ὑπερηφάνου χαρᾶς τὸν νεαρόν ξένον του, ὁ δούξ προσεῖδεν αὐτὸν μετὰ συγκινήσεως, ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα, τὸν ἤγει καὶ τὸν ἡσπᾶσθη εἰς τὸ μέτωπον.

— Ὅταν τοιαῦται καρδίαι πάλαι δι' ἡμᾶς, εἶπεν, ἔχομεν ἀκόμη

»ροφόρτου», ἀναγνωρίζομενος σήμερον εἰς
»τὴν πατρίδα μου, τὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ
»γένῃ εἰς αὐτὴν βασιλεὺς συνταγματι-
»κός· καὶ ἐπειδὴ βλέπομεν σύμφωνον μὲ
»τὴν χρείαν, καὶ τὴν ὁρεξίν τοῦ ἔθνους
»τὴν βασιλείαν, καὶ τὸν εἰρημένον πρίγ-
»κηπα ἀξιώτατον εἰς τοῦτο κατὰ πάντα,
»κρίνομεν εὐλογον τὸ πρόβλημα, καὶ
»καθικετεύομεν τὴν Σ. Διοίκησιν, ἄνευ
»ἀναβολῆς νὰ μετακληθῇ ὁ ὑψηλότατος
»πρίγκηψ Μονοφόρτου εἰς τὴν Ἑλλάδα,
»καὶ νὰ βασιλεύσῃ εἰς αὐτὴν. Ὁρρίζο-
»μεθα δὲ ἐνώπιον τοῦ ἐν Τριᾷδι ὕμνου-
»μένου Θεοῦ, εἰς τὸ τιμαλφὲς ὄνομα τῆς
»πατρίδος, ὀρκιζόμεθα ὡς χριστιανοὶ καὶ
»τίμιοι ἄνθρωποι, νὰ φυλάξωμεν ἰσοθίως
»πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα πᾶσαν νο-
»μικὴν πίστιν καὶ ὑπακοήν.

1822: Δεκεμβρίου 12.

»Αὐτὸ τὸ σχέδιον ἀπεστάλη ἀπὸ τὴν
»Ἑρμιόνην, προέδρου ὄντος τοῦ μακα-
»ρίτου Θάνου Κανακάρη ἀπὸ Παλαιῶν
»Πατρῶν, καὶ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἐ-
»πικρατείας, τοῦ Θεοδώρου Νέγρη. Ἀλλὰ
»τινες ἐπαρχίαι οὐκ ἐδέξαντο τὸ πρό-
»βλημα· ὅθεν καὶ ἀπερίφθην.

Ση μ. Ἀθ. Πετρίδου. Πρὸς ποῖον διευθύνετο
τὸ ἀνωτέρω, ὁ ἀείμνηστος Ἰωσήφ δὲν σημειοῖ
ἐν τῇ συλλογῇ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον)

3) *Βαρβαρισμοὶ καὶ σολοικισμοί*. Ὁ
συγγραφεὺς ἀμυρτάνει α) περὶ τὴν χρῆσιν
τῶν συγκριτικῶν ἐπιθέτων. Οὕτω π. χ.
ἐν σελ. 9, 6 κ.τ. λέγει «τὰ ἔργα τῶν δια-
πρεπεστέρων ἀνδρῶν ἐν ταῖς ἱστορικαῖς
περιόδοις εἰσὶν οἱ ἐντελέστεροι καρποὶ
τοῦ ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἰδεώδους».

Ἐν σελ. 13 μ. «ὑψίστη καὶ καθυπερ-

τέρα (τίνος;) ἀποβαίνει». Ἐν σελ. 39 μ.
«ὅσαι φύσιν καθυπερτέραν ἀπεδείξαντο»
κ.τ. β) ἀγνοεῖ ὅτι τὰ τόσῳ-ὅσῳ ἐπὶ συγ-
κριτικῆς ἐννοίας τίθενται. Ἐν σελ. 11, 14
«τόσῳ διαυγῇ καὶ ὀξείᾳ διάνοιαν ἐκέκτη-
το». Ἐν σελ. 22 μ. «οὐχὶ τόσῳ τὴν ἔγερσιν,
ὅσῳ τὴν παρόρμησιν» ἐν σελ. 23 τ. «οὐχὶ
τόσῳ τοῦ σώματος ἔνεκεν ὅσῳ ἐπὶ τῇ τῆς
ψυχῆς θεραπείᾳ» κ.τ.λ. γ) χρῆται τῷ
διαφύρεσθαι ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἐπιμέ-
λεσθαι, μὴ ἀμελεῖν, ὅπερ οὐ πᾶν ὀρθόν.
Ἐν σελ. 10, 11 γράφει «τ' ἀμαρτήματα»
καὶ σελ. 19 μ. «τ' ἀνάπαλιν καὶ σελ. 21,
4 κατ. «τ' ἀκούμενα».

Καὶ περὶ τὴν χρῆσιν δὲ τοῦ οὐ καὶ μὴ
δὲν φαίνεται ἀκριβῶς ὁ συγγραφεὺς. Ἐν
σελ. 28, 4 κ.τ. «Αἱ νεκροσυλῖαι ἀπα-
γορεύονται, καὶ τὰ τῶν τεθνεώτων ὅπλα
μηδαμῶς πρὸς τὰ ἱερὰ ἀνατίθενται». Ἐν
σελ. 11, 13 συντάσσει τὸ μνεῖσθαι ἐμ-
προθέτῳ δοτικῇ. «Ὁ Πλάτων... ἐν τοῖς
μυστηρίοις τοῦ δημιουργικοῦ δαίμονος
τέλειον ἐμνήθη». Ἐν δὲ σελ. 39 τελ. λέ-
γει «γνωμοδοτεῖ τὸν τρόπον», ἐν δὲ σελ.
38 μ. «καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὡ-
σαύτως διατελοῦσιν αἱ βάζαναι» (τί δια-
τελοῦσιν αἱ βάζαναι οὐσαι;)

Σελ. 18, 11 «Ἐὰν καὶ ἐκεῖνοι ἀφῶσιν
αὐτοὺς (γρ. αὐτοὺς) ἵσως εἶνε τυπογραφι-
κὸν τὸ ἀμάρτημα». Καὶ περὶ τὴν χρῆ-
σιν τῶν μέσων δὲν εἶνε ὁ κ. Κουτσοβέλης
ἀσφαλής, ὡς δεῖκνυται τοῦτο ἐν σελ. 7,
τελ. «ὁ Πλάτων παρέδοτο τὰ ὅπλα τῷ
θυμοειδεῖ γένει» καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἐν σελ. 6, 8. «τῶν τριῶν δὲ τούτων
γενῶν ἐκάστῳ ἐμπρέπει καὶ ἰδίᾳ τις ἀ-
ρετὴ, ἥτοι τῇ τοῦ λογιστικοῦ ἡ σοφία,
τῇ τοῦ θυμοειδοῦς ἡ ἀνδρεία, καὶ τῇ τοῦ
χρηματιστικοῦ ἡ ἐπιθυμητικὴ ἡ σωφρο-
σύνη».

Ἀκυρολεῖται. Πλήθος τοιούτων δύνα-
ται πᾶς τις ν' ἀνακαλύψῃ ἐν τῷ βιβλίῳ
τούτῳ. Ἀναγνωσθήτωσαν ἐν παραδείγ-
ματι αἱ σελ. 5, 6, 6, 13, 7, 12, 8, 9
κ.τ. 8, 3, κ.τ. 9, 13.

Ἐσφαλμέναι παραπομπαί. Ἐν σελ. 5
1) παραπέμπει ὁ συγγραφεὺς εἰς τοῦ Πλά-
τωνος πολιτείαν σελ. 369, ἐν ᾧ τὸ παρα-
τιθέμενον χωρίον κεῖται ἐν σελ. 368 Δ. Ἐν
σελ. 17 1) παραπέμπει ὁ συγγραφεὺς εἰς
Πολ. 373 ἀντὶ 372. Καὶ σχεδὸν πᾶσαι
εἶνε ἐσφαλμέναι.

Πολλοὶ δ' ἄλλοι δὲν ἔχουσι σαφῇ τὴν
ἀναφορὰν πρὸς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ συγ-
γραφέως. Παράβαλε ἐπὶ παραδείγματι
τὰς ἐν σελ. 7³) 5²) 6²) 7²). Ἀλλαχοῦ
πάλιν δὲν ἀντιγράφεται τὸ κείμενον ἀ-
κριβῶς πρὸς. σελ. 33 παραπ. 2, ἡ παρα-
πέμπει εἰς τὰς πηγὰς, ἐν ᾗ τὰ λεγόμενα
λαμβάνονται ἐκ δευτερευούσης πηγῆς.

Ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων, ἅπερ μέχρι
τοῦδε ἐδείξαμεν, φρονούμεν ὅτι ἱκανῶς ὡ-
φελοῦμεν τὸν *Ρακοσυλλέκτην* τοῦ Ἀστεως,
καὶ διδάσκομεν αὐτὸν νὰ ἀνερίττη καὶ
βιβλία· διότι ἐν αὐτοῖς ἀντὶ τῶν θησαυ-
ρῶν, οὓς νομίζει τις ὅτι θὰ εὑρῇ, εὐρί-
σκει ὅτι ἡμεῖς εὐρομεν καὶ ἐτι τούτων χεί-
ρονα.

Παράλειπτα. Ἐν σελ. 7, 7 λέγεται «οἱ
δὲ πολιτικοὶ νόμοι τῶν ἠθικῶν οὐδὲν ἄλ-
λήλων διαφέρουσιν».

Ἐν σελ. 25 τελ. «Ὁ Ἀριστοτέλης
πρὸς τοὺς ἄλλοις λέγει ἐνταῦθα· ποῦ;
Ὁ συγγραφεὺς ἔχει βεβαίως ἐν νῷ τὰ
ἐν σημειώσει κείμενα, «Πολιτ. Β. 4»,
ἀλλ' ἄτοπον καὶ τοῦτο. Σελ. 29 μ. «Ταῦ-
τά εἰσι τὰ διεθνή τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς
πρὸς ἀλλήλους διαφοραῖς δίκαια».

Φορτικαὶ παλιλλογίαι. Τοιούτων δείγ-
ματα εὐρίσκει ὁ ἀναγνώστης ἐν σελ. 15,
6 κ. ἐφ. Ἐν σελ. 16, 5 κ.τ. ἐν σελ. 18,
13, 17 κ. ἐφ. ἐν σελ. 23 σημ. 2, ἐν σελ.
21, 3, ἐν σελ. 30 καὶ ἀλλαχοῦ.

Τολμηραὶ μεταφοραί. Ἐν σελ. 8 τέλ.
«ἡ συνοχὴ κατέλιπε τὴν πόλιν» ἐν σελ.
12, 8. «τὰ δυσχερέστατα τῶν ζητημά-
των ἐρμηνεύονται ψυχολογικῶς, ἠθικῶς
καὶ πολιτικῶς, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἀπὸ
τῶν κοιτῶν θεωριῶν ἐξελάσσων» ἐπὶ ἱπ-
πων ἀρᾶ γε ἡ ἐπὶ ἡμιόνων θὰ ἐξελάσσων

ρια ὀχυρὰ καὶ ἐπάλλξεις, δὲν ἀρμόζει δ'
ἡμῖν τὸ ὄνομα πτωχός. Ἐχεις τὴν φιλίαν
καὶ τὴν ἐκτίμησίν μου, Γεώργιε Στουρμ-
φένερ, θὰ μὲ συνοδεύσῃς, μετὰ χαρᾶς δέ-
χομαι τὰς ὑπηρεσίας σου. Μὰ Στουμφο
δὲ Σβαίνσμπουργ, ἔχω ἀνάγκην σου δι' ὑ-
πόθεσιν σπουδαιοτέραν τῆς ὑπερασπίσεως
τοῦ προσώπου μου. Θὰ σοὶ δώσω παραγ-
γελίας διὰ τὴν Χωτ-Βὺλ καὶ τὴν Ἑλ-
βετίαν. Εἰς ὑμᾶς, ἀγαθὲ Λιχτενστάιν, δὲν
δύναμαι νὰ ἐπιτρέψω, ὅπως μὲ συνοδεύ-
σητε. Σὰς τιμῷ ὡς πατέρα μου, ἐδεί-
χθητε πιστὸς πρὸς ἐμέ, μοὶ ἠνοίξατε κατὰ
πᾶσαν νύκτα τὸν πύργον σας· ἐλπίζω, ὅτι
θὰ σὰς ἀποδείξω τὴν εὐγνωμοσύνην μου.
Ἐὰν ἐπανέλθω εἰς τὴν χώραν τῇ βοήθειᾳ
τοῦ Θεοῦ, ἡ φωνὴ σας θὰ εἶνε πρῶτη ἐν
τοῖς συμβουλίαις μου.

Τὸ βλέμμα του ἔπεσε καὶ ἐπὶ τοῦ μου-
σικοῦ τῆς Χάρδτ μετριοφρόνως ἱσταμένου
ὀλίγον περσιτέρω.

— Ἐλθὲ ἐδῶ, γενναῖέ μου, ἀνέκραξε
τείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα. Ἀλλοτε ἐδείχθης

ἔνοχος πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἐξήλειψας εὐγε-
νῶς τὸ λάθος σου.

— Ἡ ζωὴ δὲν εἶνε ἀρκούντως μακρά,
εἶπεν ὁ χωρικός νεύων χαμαὶ σκυθρωπός·
ἔχω ἀκόμη χρόνος τι πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ θὰ
τὸ πληρώσω.

— Ἐπίστρεψον εἰς τὴν καλύβην σου,
αὐτὴ εἶνε ἡ θέλησίς μου. Ἀφισώθητι
εἰς τὴν ἐργασίαν σου ὡς πρότερον· ἵσως
θὰ δυνηθῇς νὰ συναθροίσῃς ἄνδρας ἀφω-
σιωμένους, ἐὰν ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν χώ-
ραν. Καὶ σὲ, ἀγαπητὴ δεσποινίς, πῶς
δύναμαι ν' ἀνταμείψω τὰς ἀγαθὰς ἐκ-
δουλεύσεις σας; Πρὸ πολλοῦ ἐσπερήθητε
κατὰ πᾶσαν νύκτα τοῦ ὕπνου, διὰ νὰ μοὶ
ἀνοίγητε τὴν θύραν καὶ νὰ μὲ προσφύλατ-
τητε ἀπὸ τῆς προδοσίας. Τώρα εἶνε και-
ρὸς τῆς ἐνεργείας. Εὐγενέστατε κύριε,
εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸν πατέρα τῆς
Μαρίας, ἔχω νὰ σὰς ἀπευθύνω μίαν αἰ-
τησιν γάμου καὶ ἐλπίζω ὅτι δὲν θ' ἀπορ-
ρίψῃτε τὸν γαμβρόν, ὃν σὰς προτείνω.

— Πῶς πρέπει νὰ ἐξηγήσῃ τοὺς λό-

γους σας, ἄρχον; ἠρώτησεν ὁ ἱππότης
παρατηρῶν μετ' ἐκπληξέως τὴν θυγα-
τέρα του.

Ὁ δοῦξ ἐδράξατο τῆς χειρὸς τοῦ Γε-
ωργίου καὶ ὠδήγησεν αὐτὸν πρὸς τὸν
γέροντα.

— Οὗτος ἀγαπᾷ τὴν θυγατέρα σας
καὶ ἐκείνη δὲ δὲν εἶνε δυσμενὴς αὐτῷ· τί
λέγετε, ἱππότη; Ἐὰν ἐκάμνυτε ἐν ζευγὸς
εὐτυχές; Μὴ συνοφροῦσθε τοις τοιοῦτό-
πως· εἶνε ἔντιμος καὶ ἀνδρεῖος νέος, τοῦ
ὁποῖου ἐγὼ αὐτὸς ἐδοκίμασα τὸν βρα-
χίονα, καὶ πιστὸς σύντροφός μου ἐν τῇ
δυστυχίᾳ.

Ἡ Μαρία ἔνευε χαμαί, ἠρυσία καὶ
ὡχρία ἐκ περιτροπῆς, ἔτρεμε δὲ περιμέ-
νουσα τὴν ἀπάντησιν τοῦ πατρὸς τῆς.

Οὗτος παρετήρησε σοβαρῶς τὸν νεανίαν.

— Γεώργιε, εἶπεν, ἡσθάνην συμπά-
θειαν πρὸς ὑμᾶς, ἀφ' ἧς στιγμῆς τὸ πρῶ-
τον σὰς εἶδον· δὲν θὰ ἦτο ὅμως ἡ συμ-
πάθειά μου τόσον μεγάλη, ἐὰν ἐγίνωσκον
τὸ αἶτιον, ὅπερ σὰς ἔφερεν ἐνταῦθα.

τὰ ζητήματα καὶ μὲ φοβερὸν νεύουσιν ἵππουρην ἢ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ; Ἐν σελ. 26, 1 «ὡς σθεννυμένης τῆς καρδίας» αὐτόθι. σερ. 7. «Τὸ αἰσθημα τῆς ἀδελφότητος καὶ φιλίας ἐνστάζειν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐμφυτοῦ κινούμενον ἀείποτε θερμὸν ἔνθα αἱ τῶν ἀγνωστῶν (sic) ψυχὰς ἐφάπτονται.» Αὐτόθι. σερ. 17. «Ἡ τῶν πρώτων χριστιανῶν κοινότης ἐξήλασε (ποῖον καὶ πόθεν; ἢ ποῖ καὶ πόθεν;) καὶ προέκοψεν ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς θείας ιδέας». Ἐὰν ἤθελε τις νὰ συλλέξη τὰ ἀκαλλῆ τοῦ βιβλιαρίου χωρία, θ' ἀντέγραψεν αὐτὸ σχεδὸν ὅλον. Ὁ συγγραφεὺς λίαν ἀμελῶς ἔχει περὶ τὴν παρὰστασιν τῶν ἐννοιῶν αὐτοῦ, φαίνεται δ' ἡμῖν παρὰδοξον πῶς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ θεοῦ Πλάτωνος, περὶ δὲ φαίνεται ἀσχολούμενος, δὲν μετέλαβε τῆς χάριτος καὶ τοῦ μύρου, ὅπερ ἀποπνέει ἀπὸ πάσης τοῦ θεσπεσίου φιλοσόφου περιόδου.

Αἱ ιδέαι τοῦ φιλοσόφου ῥίπτονται εἰς τὸ μέσον, ὡς τι ἀφ' ἐαυτοῦ δῆλον, ἔνευ προπαρκασκευῆς καὶ προεξεργασίας τοῦ ἀναγνώστου πρὸς κατανόησιν. Μεταβαίνει ἀποτόμως ἀπὸ ἐννοίας εἰς ἐννοιαν. Ἐν σελ. 17 «ἐξεγείρεται ὁ Γλαύκων», ἡμῶν θεωμένων καὶ εκπλησσομένων τίς οὗτος καὶ πόθεν ἡμῖν ἐπεφάνη. Αἱ περίοδοι αὐτοῦ εἶνε ἄνευ τινὸς συμμετρίας καὶ μακροσκελέστατοι ὁμοιάζουσιν πρὸς μακροτάτην ὁδόν, ἐν ἣ οὔτε σταθμὸν ὁ κατὰ πονος ὁδοιπύρος, οὔτε ὁδοδείκτην εὐρίσκει. Οὔτε τὰ κῶλα, οὔτε αἱ προτάσεις δι' ὁρθῆς στίξεως χωρίζονται, ἀλλὰ ἐν αὐταῖς ὡς ἀδέξιοι χορευταὶ συνωθοῦνται καὶ συγκρούονται ἢ μᾶλλον συνταράσσονται ὡς ἐν ζωολογικῷ κήπῳ ἀπολελυμένα παντὸς γένους καὶ εἶδους ζῷα. Π. χ. ἐν σελ. 20 κ. ἐ. ἡ περίοδος ἀποτελεῖται ἐξ 26 σειρῶν, ἡ δ' ἀμέσως ἐπομένη ἐξ 21. Εἶνε ἀληθεὶς Γόρδιοι δεσμοί, ὧν οὔτε τὰ ἄκρα, οὔτε τὸ μέσον δύναται τις νὰ εὕρῃ, καὶ μίαν μόνην Ἀλεξάνδρειος ὑπολείπεται λύσις ἢ διὰ τῆς fatale linie διατομῇ αὐ-

τῶν: πρὸβλ. σελ. 8, 20 ἐκ σειρῶν 17, σελ. 7, 13 ἐκ σειρῶν 21, σελ. 11 ἐκ σειρῶν 16, σελ. 9, 20 ἐκ σειρ. 13, σελ. 27, 19 ἐκ σειρ. 16. Καὶ μεταξὺ δὲ τῶν περιόδων δὲν ὑπάρχει λογικὴ συνοχὴ καὶ ἀκολουθία. Ἐν σελ. 11, 9 κατ. π. γ. λέγει. «Κατὰ ταῦτα ὁ Πλάτων περιβάλλει τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ συγγραφὰς δραματικῷ τύπῳ». Παρκαίπω ὅτι ὁ Πλάτων δὲν περιβάλλει τὰς συγγραφὰς ὡς βιβλιοδέτης δραματικῷ τύπῳ, ἀλλὰ τὰς ἐννοίας αὐτοῦ, τὸ περιεχόμενον τῶν συγγραφῶν. Τὸ κατὰ ταῦτα σημαίνει βεβαίως ἀκολούθως τοῖς εἰρημένοις. Ἐν τῇ προηγούμενῃ ὁμῶς προτάσει διαβεβαιούται ὁ συγγραφεὺς, ὅτι «ὁ Πλάτων οὐκ ἦν μόνον φιλόσοφος ἀλλὰ καὶ ποιητής... φιλοσοφικὴ τε ἄμα καὶ ποιητικὴ διάνοια.» Κατὰ ταῦτα ἡδύνατο λογικῶς ποιητικῷ τύπῳ νὰ περιβάλῃ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἐννοίας. Ποίησις καὶ δράμα δὲν εἶνε, νομίζομεν, τὸ αὐτό. Εὐθὺς κατωτέρω (σελ. 12, 4) ἐπάγεται. «Οὕτω οἱ ὀρίσμοι σκελύνονται τὸ πρῶτον κτλ.» Πῶς ἐκ τῶν ἡγουμένων ἔπεται τὸ σκελεῖσθαι τοὺς ὀρίσμους, δὲν εἶνε συμφανὲς εἰς τὸν ἀπειρον τῆς πλατωνικῆς διαλεκτικῆς ἀναγνώστην.

Ἀνακρίβειαι. Ἐν σελ. 23 τέλ. λέγει ὁ συγγραφεὺς. «Τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς τῶν φυλάκων μετέχουσι καὶ αἱ τοῦτων γυναῖκες». Ὁ Πλάτων δὲν λέγει ὅτι αἱ θῆλαι ὡς γυναῖκες τῶν φυλάκων ὀφείλουσι νὰ παιδεύωνται ὡς οἱ ἄνδρες αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι αἱ τὴν αὐτὴν τοῖς φυλακικοῖς ἀνδράσι φύσιν ἔχουσι γυναῖκες ἐκλεκταὶ ζυνοικεῖν τε καὶ ζυμφυλάττειν, ἐπεὶ περ εἰσὶν ἱκαναὶ καὶ ζυγγενεῖς αὐτοῖς τὴν φύσιν» ὅτι ἐπομένως ταῖς αὐταῖς φύσεσι τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύματα ἀποδοτέα (Πλάτ. πολ. 456 Α. κ. ἐφ.). Οὐχὶ λοιπὸν ὡς γυναῖκες τῶν φυλάκων, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν λόγων τοῦ συγγραφέως, ἀλλ' ὡς τὴν αὐτὴν τοῖς φύλαξιν ἔχουσι φύσιν τῆς αὐτῆς τυγχάνουσι παιδεύσεως. ζυνοικίζει

δ' αὐτὰς ὁ Πλάτων τοῖς φύλαξιν ὡς ἱκανὰς καὶ ζυγγενεῖς αὐτοῖς τὴν φύσιν.

(Ἐπεται συνέχεια)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΣΑΚΟΡΡΑΦΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΜΥΘΟΙ—ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΣΥΛΛΕΓΕΝΤΕΣ

ΥΠΟ

ΦΩΤΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ (ΦΩΤΑΚΟΥ)

(πρώτου ὑπαπιστοῦ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη)

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΗΛΗ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

Ἔθνος ἀτυχὲς εἶχε κακὸν βασιλέα καὶ τύραννον, καὶ ἔκαμνεν ὅ,τι τοῦ ἔλεγεν ἡ κεφαλὴ του· δὲν ἐσυμβουλεύετο ποτὲ καλὴν σφόν, ἢ πεπαιδευμένον, ἦτο φύσει ἀνάποδος. Πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶχε καὶ τὴν ἀπέχθειαν νὰ μὴ βλέπῃ γέροντας, καὶ μάλιστα ἔδωκε καὶ προσταγὴν νὰ θανατωθῶν ὅλοι οἱ γέροντες ἀπὸ ἐξήντα χρόνων καὶ ἐπάνω, ὥστε νὰ μὴ εὐρίσκειται εἰς τὴν ἐπικράτειάν του γέρον. Ἐφοβήθησαν ὁ κόσμος καὶ ἄλλους ἐσκότωσαν καὶ ἄλλους ἔδωξαν ἀπὸ αὐτοῦ. Ἐνα ὁμῶς παιδί ἀγαποῦσε τὸν πατέρα του καὶ δὲν ἔδωκε διόλου προσοχὴν εἰς τοῦ βασιλέως τὴν μωρὰν διαταγὴν, ἔκρυψε δὲ τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἔτρεφεν ἐντὸς λάκκου. Παρῆλθεν ἀπὸ τότε πολὺς καιρὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπροκῆρυξεν, ὅτι ὅποιος ἴδῃ τὸν ἥλιον προτῆτερα θὰ ἔχῃ ὡς ἀμοιβὴν δέκα χιλιάδες ντουπιαὶ τῆς Ἰσπανίας καὶ νὰ συναχθῶν ὅλοι εἰς τὸν μεγαλειότερον κάμπον. Τοῦτο μαθὼν ὁ γεροκρυμμένος ὥρμηγευσε τὸ παιδί του νὰ μὴν κυττάζῃ τὴν ἀνατολήν, ἀλλὰ τὴν δύσιν, καὶ αὐτὸς θὰ ἴδῃ προτῆτερα τὸν ἥλιον. Οὕτως ἔγινε καὶ ἐπῆρε τοῦ βασιλέως τὴν ἀμοιβήν. Ἐκτοτε ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια νὰ λέγουν· Κύτταζε στραβά, νὰ πᾶς ἴσα, τὸ ὅποιον λέγουν διὰ τοὺς ἀλλήθωρους ὅσοι

Ὁ Γεώργιος ἠθέλησε νὰ δικαιολογηθῇ, ἀλλ' ὁ δούξ διέκοψεν αὐτόν.

— Λησμονεῖτε, ὅτι ἐγὼ ἔπεμψα αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς μετὰ συστατικῆς ἐπιστολῆς· δὲν ἦλθεν ἀφ' ἐαυτοῦ πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ διατὶ σκέπτεσθε τόσο πολύ; Θὰ τὸν προικίσω ὡς ἴδιον υἱόν μου, προτίθεμαι δὲ νὰ τῷ χάρισω τοσαῦτα ἀγαθὰ, ὥστε θὰ ὑπερφηχανεύσθε, διότι θὰ ἔχητε τοιοῦτον γαμβρόν.

— Μὴ ἐπιμένετε περισσύτερον, κύριε! εἶπεν ὁ νεανίας προσβληθεὶς ἐκ τοῦ ἀναποφασίστου τοῦ γέροντος· δὲν θέλω νὰ εἰπωσιν, ὅτι ὡς ἐπαίτης ἐζήτησα γυναῖκα καὶ ὅτι ἠθέλησα νὰ ἐπιβληθῶ εἰς τὸν πατέρα της· τὸ ὄνομά μου εἶνε λίαν εὐγενὲς ἢ ὥστε νὰ κατὰδεχθῶ τοιοῦτόν τι.

Ἐν τῇ δυσαρρεσκείᾳ του προὔτίθετο νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου, ὅτε ὁ γέρον Λιχτενστάιν ἐκράτησεν αὐτόν ἐκ τῆς χειρός.

— Κακοῦφαλε! ἀνέκραξε, διατὶ παρκαίρεσαι τόσο πολύ ἀμέσως; Ἰδοὺ, λάβε

τὴν, ἥς εἶνε ἰδική σου, ἀλλὰ ἀλλὰ μὴ ἐλπίζεις νὰ τὴν νυμφευθῇς ἐνόςφ καὶ μία ξένη σημαία κυματίζει ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Στουτγάρδης. Ἐσο πιστὸς πρὸς τὸν δοῦκα, βοήθησον αὐτόν νὰ ἀνακτήσῃ τὸ στέμμα του καὶ ἐὰν ὑπηρετήσης αὐτόν πιστῶς, τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ εἰσέλθῃτε εἰς Στουτγάρδην καὶ αἱ σημαὶ τῆς Βυρτεμβέργης θὰ κυματίσωσιν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς πόλεως, θὰ σοὶ δώσω τὴν θυγατέρα μου καὶ θὰ γένῃς ὁ ἀγαπητὸς υἱός μου.

— Καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, εἶπεν ὁ δούξ, ἡ μνηστὴρ θὰ ἐρυθρίσῃ γοητευτικώτερον, ὅτε οἱ κῶδωνες θ' ἀντηχήσωσιν ἐκ τοῦ ὕψους τῶν πύργων τοῦ κωδωνοστασίου καὶ ἡ γαμήλιος συνοδεία εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τότε θὰ προσέλθω εἰς τὸν μνηστῆρα καὶ θὰ ζητήσω τὴν ὀφειλομένην μοι ἀμοιβήν.

— Ἐλα λοιπὸν, ἀνδρέέ μου νεανία, δὲς αὐτῇ τὸ φίλημα τοῦ ἀρραβῶνος ἂν καὶ ὑποθέτω ὅτι δὲν εἶνε τὸ πρῶτον, ἀσπα-

σθητι αὐτὴν ἀπᾶς ἔτι καὶ ἔπειτα θὰ μοι ἀνήκῃς μέχρι τῆς εὐτυχὸς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ εἰσέλθωμεν εἰς Στουτγάρδην. Ἄς πῶμεν, κύριό μου, εἰς ὑγίαν τῶν ἡρραβωνισμένων!

Ἐπὶ τῶν εὐγενῶν τῆς Μαρίας χαρακτηριστικῶν διεχύθη μειδίαμα παλαιὸν πρὸς τὰ δάκρυα, ἅτινα ὡς μαργαρίται ἔρρεον ἐκ τῶν ὀράων αὐτῆς ὀφθαλμῶν.

Ἐπλήρωσε τὰ κύπελλα καὶ προσέφερε τὸ πρῶτον εἰς τὸν δοῦκα μετὰ βλέμματος τοσοῦτον εὐγνώμονος, μετὰ τούτης θελατικῆς χάριτος, ὥστε ἐθεώρησε τὸν Γεώργιον λίαν εὐτυχῇ ἀναγκασθεὶς νὰ ὁμολογήσῃ καθ' ἐαυτόν ὅτι πολλοὶ θὰ ἐξέθετον προθύμως τὴν ζωὴν των διὰ νὰ τύχωσι τοιαύτης ἀμοιβῆς.

(Ἐπεται συνέχεια)

ἔχουν ἴσα τύχην.—Λέγουν καὶ τοῦτο· ὁποῖος εἶδε τὸν ἥλιον προτύτερα γνωρίζει καὶ περισσότερα πράγματα.—"Αφῆσαν καὶ διὰ τοὺς γέροντας τοῦτο· «θέλεις νὰ φύγῃς; Γέρω νὰ ῥωτήσῃς· θέλεις νὰ πᾶς; Γέρω πάλιν νὰ ῥωτᾷς· καλὰ νὰ ζήσης καὶ νὰ εὐτυχήσῃς.»

Ο΄

"Ενα παιδί ἐκνοναρχοῦσεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐβδομάδα τῶν παθῶν, καὶ ἔλεγε τὸ τροπάρι ὅπου λέγει· ὦ τῶν ἀνόμων, ὦ τῶν ἀπίστων! Τὸ παιδί εἶπεν· ὦ τὸν ἄνομον. Τότε ὁ ψάλτης τοῦ ἔδωκε μίαν μπάτσαν, τὸ δὲ παιδί κλαίοντας ἐφώναξε· ὦ τὸν ἄπιστον!

ΟΑ΄

"Ιερεὺς ἔλεγε τοὺς ὕμνους τῆς Θεοτόκου. Εἰς ἓνα μέρος λέγει· Μέλλοντος Συμεῶνος· καὶ ἐπειδὴ τὸ «μέλλοντος Συμεῶν» ἦτον εἰς τὸ τέλος τοῦ φύλλου, ἔπρεπε νὰ γυρίσῃ τὸ φύλλον καὶ νὰ εἴπῃ «ὦνος». Τοιοῦτοτρόπως τὸ εἶπε διακεκομμένον ὡς ἐξῆς· «Μέλλοντος, Συμε εἶμαι ὦνος.» Τότε ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ εἶπε· «καὶ τοῦ παρὸντος αἰῶνος».

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Ὁ φιλόπατρις καθηγητὴς κ. Θεοδόσιος Βεριζέλος ἐποίησε τὸ κάτωθι ὄρατον ἐπὶ γραμμα «εἰς τοὺς ἡρωϊκῶς πεσόντας Ἕλληνας στρατιώτας κατὰ τὴν ἰ' καὶ ια' Μαΐου», ὅπερ εὐχαρίστως καταχωρίζομεν.

ΕΝΘΑΔΕ ΧΩΡΟΝ ΟΡΑΣ ΞΕΙΝ' ΗΙ ΠΕΣΟΝ
[ΟΥΜΟΛΕΟΝΤΕΣ
ΗΪΘΕΟΙ ΓΡΑΙΚΩΝ ΜΑΡΝΑΜΕΝΟΙ ΣΤΥΓΕΡΟΙΣ
ΤΟΥΡΚΟΙΣ ΟΙΣ ΠΕΡ ΑΕΙ Γ' ΑΘΕΜΙΣΤΙΑ ΕΡΓΑ
[ΜΕΜΗΛΕ.
ΤΟΙΣΙ Δ' ΥΠΕΡΦΙΛΟΙΣ ΘΑΡΣΑΛΕΟΙ Τ'
[ΕΠΙΣΑΝ
ΕΛΛΑΝΩΝ ΚΟΥΡΟΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΠΙΕΙΜΕΝΟΙ
[ΤΟΛΜΑΝ
ΚΝΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΒΗΣΣΑΣ ΘΕΤΤΑΛΙΗΣ ΝΕ-
[ΚΥΩΝ
ΠΛΗΣΑΝΤΕΣ ΔΗΪΩΝ ΗΔ' ΩΝ ΑΣΕΒΩΝ ΕΠΙ-
[ΚΟΥΡΩΝ
ΜΝΗΣΤΙΝ ΚΑΙ ΚΛΕΙΟΣ ΚΑΛΛΙΠΟΝ ΑΘΑ-
[ΝΑΤΟΝ.

Ἐν τῷ Γερμανικῷ «Gartenlaube» ἐδημοσιεύθη περισπούδαστον περὶ Ἑλλήνων ἀρθρὸν τοῦ κ. Ἐδουάρδου Ἑγγελ. Ἐν αὐτῷ ἐξαίρεται ἡ τάξις, ἡ εὐνομία καὶ ἡ δημοσία ἀσφάλεια τοῦ τόπου, τὸ ἑλληνοπρεπὲς καὶ ἀρρενωπὸν τοῦ ἡθους τῶν νέων Ἑλλήνων, καὶ ἐν γένει τὸ ἀμιγρὲς τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς.

Ἐν τῇ «Διδασκαλίᾳ» τῆς Φραγκφούρτης ἐδημοσιεύθη γλαφυρὰ μετὰ φράσεις ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Αὐγουστίνου Μπόλτς τοῦ ἐν τῇ ἑβδομάδι δημοσιευθέντος ἄλλοτε διηγήματος Ἀσήμε, τοῦ συνεργάτου ἡμῶν κ. Ἀνδρέα Δ. Καρκαβίτσα, τοῦ ἐπαξίως πάνυ κατακτῆσαντος τὸν τίτλον τοῦ Ἑλλήνος διηγηματογράφου, ὅστις ἀμφιβάλλομεν ἂν δύναται νὰ ἀπονεμηθῇ εἰς πολλοὺς.

Μανθάνομεν ἐκ τῆς Revue historique ὅτι κ. Ch. Pascal ἐξέδοτο μελέτην περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἱστορικῶν ἔργων τοῦ Ξενοφῶντος. Ὁ συγγραφεὺς τῆς μελέτης ὁμολογεῖ ὅτι πολλὰ μὲν ἐβοηθήθη ἐκ τῶν εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς Κύρου Ἀναβάσεως προλόγων τῶν Rehdantz καὶ Vol-brecht· μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ κλασσικοῦ ἔργου τῶν Ruestow καὶ Koehly «Ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς πολεμικῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ Πύρρου». Ὁ κ. Pascal διὰ τοῦ ἔργου του προτίθεται νὰ βοηθήσῃ τοὺς μαθητὰς τοὺς μελετῶντας τὰ ἔργα τοῦ Ξενοφῶντος.

— Ἀγγέλλομεν νέαν ἐκδοσιν τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας τοῦ διαπρεποῦς ἱστορικοῦ W. Duruy. Τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ θὰ ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν τόμων κοσμομένων δι' εἰκόνων, ἐκδίδεται κατὰ φυλλάδια. Πᾶσα σύστασις τοῦ βιβλίου περικταμένη, γνωστοῦ ὄντος τοῦ Duruy ὡς ἐνὸς τῶν ἀρίστων ἱστορικῶν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ὁ ἐν ἔτει 1884 ἐπὶ ὀκταμηνὸν ἐν Ἑλλάδι χάριν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν διαμείνας αἰδέσιμος Ἰωσήφ Hirst, διευθυντὴς τοῦ ἐν Leicester κολλεγίου Ratcliffe, ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ XIII τόμῳ τῆς ἐν Λονδίνῳ ἐκδομένης Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, σπουδαιοτάτην διατριβὴν «περὶ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν Ἀθήναις». Ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ, καὶ ἰδιαιτέρως ἐκδοθείσῃ, ὁ λόγιος ἱερεὺς πολλὰ περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων ἀρχαιολογικῶν σχολῶν, Γερμανικῆς, Γαλλικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς, ἀναφέρων, καὶ τὰς ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν ἀνω σχολῶν τῇ ἀρχαιολογίᾳ προσγινόμενας ὠφελείας ἐξετάζων, ποιεῖται εὐφημον μνείαν καὶ τῶν Βιβλιοθηκῶν Πανεπιστημίου καὶ Βουλῆς, ἰδίᾳ δὲ τῆς τελευταίας «περιεχομένης σχεδὸν ἀπαντα τὰ περὶ Ἑλλάδος ἀγγλικά τοπογραφικὰ συγγράμματα».

Εἰτα μνημονεύει μετὰ πολλῶν ἐπαινῶν τῆς ἡμετέρας Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ τῆς ἐσχάτως ἰδρυθείσης Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, γράφων τὰ ἀκόλουθα, ἅτινα μεταφράζομεν ἐπὶ λέξει:

«Ἐνταῦθα πρέπει νὰ μνημονεύσω καὶ τῶν δύο ἀρχαιολογικῶν Ἐταιρειῶν τῶν ὑπὸ Ἑλλήνων ἰδρυθεισῶν καὶ διευθυνομένων. Ἡ μεγίστη Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία τῶν Ἀθηνῶν, ἥς τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα ἀνέρχεται εἰς λίρας 4000 περίπου, ἰδρύθη τῷ 1837, τὰ δὲ πληρώνοντα μέλη αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 250. Τὰ κεφάλαια τῆς Ἐταιρείας δαπανῶνται πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ διατήρησιν τῶν μνημείων τῆς ἀρχαίότητος, καὶ πρὸς δημοσίευσιν ἀρίστου εἰκονογραφημένου περιοδικοῦ τετρακίς τοῦ ἔτους ἐκδιδόμενου. Ἡ Ἐταιρεία ἐκτελεῖ τὰς ἐργασίας τῆς ἀκεραιότατα, φροντίζει περὶ ἀνεγέρσεως οἰκιδίων ἢ μικρῶν μου-

σείων πρὸς τοποθέτησιν τῶν εἰς ἀπόκειντρα μέρη ἀνακαλυπτομένων ἀρχαιοτήτων, καὶ διορίζει φύλακας ἐπὶ ὀρισμένῳ μισθῷ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς, περὶ δὲ τῆς Χριστιανικῆς Ἐταιρείας γράφει τὰ ἐξῆς:

«Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος (1885) ἰδρύθη ἐν Ἀθήναις ἑταιρεία διὰ τὴν σπουδὴν καὶ διατήρησιν τῶν Χριστιανικῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχαιοτήτων.

Σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ συλλογὴ καὶ διατήρησις τῶν ἐν Ἑλλάδι εὐρισκομένων ἀρχαίων Χριστιανικῶν λειψάνων, ἅτινα πολὺ θὰ ἐπιρρίψωσι φῶς εἰς τὴν Ἱστορίαν καὶ τὰς τέχνας τοῦ ἔθνους. Τὰ συλλεγόμενα λείψανά εἰσι νομίσματα, ἐπιγράφαί, σταυροί, δακτύλιοι, κώδωνες, κολυμβήθραι, σφραγίδες, ἱερὰ ἄμφια, εἰκόνας, ἐκκλησιαστικὰ σκεύη, δίπτυχα, γλυφαί, χειρόγραφα κτλ. κτλ. Εὐχῆς ἔργον θὰ ᾔτο ἂν ἡ Ἐταιρεία αὕτη ἰδοῦτο ταχύτερον, πλείστον Βυζαντινῶν Μωσαϊκῶν ὑποστάτων ἤδη ἀνεπανορθώτους ζημίας.»

Εἰτα ἐπαινεῖ τὸν εἰδικὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιστήμονα κ. Γ. Λαμπάκη καὶ τὸν πρόεδρον τῆς Ἐταιρείας ταύτης, κ. Ἀλέξανδρον Βαρούχα, ὅστις γνωστότατος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ τυγχάνει οὐχὶ μόνον ὡς ἀρχαῖος σρατιωτικὸς φαρμακοποὺς πολλὰ διὰ τῆς ἐπιστήμης, τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς παραδειγματικῆς ἀκεραιότητος του προσπορισάμενος τῷ ἔθνει κέρδη, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρασιτέχνης, κάτοχος τῆς πολυτιμότερας ἰδιωτικῆς ἀρχαιολογικῆς καὶ ἐν γένει σπανίων ἀντικειμένων, συλλογῆς.

— Ἐπὶ αἰτίσει τῆς ἀνω ῥηθείσης Ἐταιρείας καὶ τῇ προτάσει τῆς Διευθύνσεως τοῦ Σχολείου τῶν Τεχνῶν, τὸ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείων ἐνέκρινε δι' ἀποφάσεώς του ὅπως παραχωρηθῶσιν εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Χριστ. Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας αἱ εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον ἀνήκουσαι 10 Ἀγιογραφίαι πολύτιμοι ἰδίως δ' ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου τῶν Καταλανῶν, ἡ γνωστὴ δηλαδὴ τοιχογραφία, ἡ ἀποσπασθεῖσα τοῦ τοίχου τῆς βλακωδῆς τῷ 1849 κατεδαφισθείσης ἐκκλησίας τοῦ Προφήτου Ἠλίου κειμένης παρὰ τὴν τῶν Ταξιαρχῶν. Ἡ σπουδαιοτάτη διὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν εἰκὼν αὕτη φέρεται ἐκ δεξιῶν καὶ εὐωνύμων τὰ οἰκόσημα δύο οἰκουργειῶν, ἐπὶ δύο θυρεῶν ἀνιερτημένων ἀπὸ δένδρων, τὸ μὲν παρισσῶν λείοντα μέλανα ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους, τὸ δὲ τρεῖς ὀριζοντίους σειρὰς τετραγώνων ἐρυθρῶν καὶ λευκῶν ἐναλλάξ, ἐπὶ κίτρινου ἐδάφους, προσέτι δὲ καὶ ἐπιγραφὴν γοτθικὴν. Περί τῆς εἰκόνης ταύτης θέλομεν γραφῇ ἄλλοτε ἐκτενέστερον.

— Ἐν τῇ «Ὁρᾷ» ἐδημοσιεύθη ἀρχαιολογικὸν δελτίον Α'. τῶν κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον εἰσαχθέντων ἐν τῇ Γενικῇ Ἐφορῇ ἀρχαιοτήτων, ἥτοι ἀναθηματικῶ ἀναγλύφου τοῦ δ' αἰῶνος εὐρεθέντος ἐν Τεγείᾳ καὶ ἀρχαῖος ὑπερφυσικοῦ μεγέθους, Β'. τῶν ἐνεργηθειῶν ἀνασκαφῶν ἐν Δήλῳ καὶ Ἀρκαυφίῳ τῆς

Βοιωτίας (ὕπὸ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς), ἐν Λεβαδείᾳ καὶ Ὁρχομενῷ (ὕπὸ τοῦ κ. Σχλεϊμάν), ἐν Θορικῷ τῆς Ἀττικῆς (ὕπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς), ἐν τῷ Ὀλυμπίῳ Ἀθηνῶν (ὕπὸ τοῦ κ. Πενρόζ), ἐν τῷ ἐνταῦθα Διονυσιακῷ θεάτρῳ (ὕπὸ τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου), ἐν τῇ Ἀκροπόλει, Ἐρετριᾷ καὶ Ἐλευσίνι (ὕπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας) καὶ Γ'. τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις εὐρεθεῖσιν ἀρχαιοτήτων, ἡτοι ἐν Σπάρτῃ (νεκρικὴ στήλη), ἐν Κορινθίᾳ (70 πῆλινα ἀγγεῖα), ἐν Ἀμοργῷ (3 ἐπιγραφαὶ ἐπιτύμβιοι καὶ μία ἀναθηματικὴ) καὶ ἐν Ζάκρῳ τῆς Θεσσαλλίας (τάφος καὶ ἀγαλμα ὑπερφυσικοῦ μεγέθους).

— Κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς καίσης ἀγορᾶς εὐρέθη βάθρον μέγα μαρμαρίνον, ἔχον ἀξιόλογον Λατινικὴν ἐπιγραφὴν, τὴν ἐξῆς:

Imp. Caesari divi Trajani
Parthici F. divi Nervae nep.
Trajano Hadriano Aug.
tr. p. XVI, cos. III, p. p. Olympio ob
multa beneficia quae viritim
quae publice praestitit, resti-
tutori coloniae suae Troadenses
per legatos M. Servilium Tutillum
Paulum et L. Vedumnium Aulum.
Τρωαδέων.

Ἦτοι: «Αὐτοκράτορι Καίσαρι θεοῦ Τραϊανῷ Παρθικῷ υἱῷ, θεοῦ Νερούα υἱῷ Τραϊανῷ Ἀδριανῷ σεβαστῷ, δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ Ἰόν, ὑπᾶτω τὸ Ρον, πατρὶ πατρίδος, Ὀλυμπίῳ, τῶν πολλῶν ἔνεκα εὐεργεσιῶν, ἃς ἰδίᾳ, ἃς κοινῇ παρέσχεν, ἐπανορθωτῇ τῆς αὐτοῦ ἀποικίας, οἱ Τρωαδεῖς διὰ πρεσβευτῶν Μάρκου Σερουιλίου Τουτιλίου Παύλου καὶ Λευκίου Οὐηδουμνίου Αὐλου».

Χρονολογία τῆς ιδρύσεως εἶνε τὸ 132 μ. Χ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

[Περὶ τῆς τελευταίας εἰκόνος τοῦ κ. Θ. Ράλλη «Ἐστιατόριον ἑλληνικῆς μονῆς», περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ὁποίας ἐγράφημεν ἤδη, ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν τὰ ἐξῆς ἄτινα συμμερίζομεθα].

Ὁ κ. Ράλλης διὰ τῆς τελευταίας αὐτοῦ εἰκόνος ἦν ἐξέθηκεν εἰς τὸ *Salon de Paris* ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ἡ Ἑλλὰς οὐδόλως ὑστερεῖ κατὰ τὴν καλλιτεχνικὴν εὐφυίαν. Ὁ κ. Ράλλης ἀκολουθεῖ τὴν νεωτέρων σχολὴν, ἡτοι τὴν *πραγματικὴν*, μετ' ἀληθῶς πιστῆς ἀπομιμήσεως τῆς φύσεως, μετὰ τῆς προσηκούσης ἀρμονίας τῶν γραμμῶν, τῆς καταλλήλου διευθετήσεως τοῦ φωτὸς καὶ μετὰ καταλλήλου ἐκφράσεως εἰς τὰ πρόσωπα.

Ἡ τελευταία αὐτοῦ εἰκὼν παριστᾷ κοινοβουλευτικὴν τράπεζαν ἐν τινι τοῦ Ἀθῶνος μοναστηρίῳ. Οἱ μοναχοὶ καθήμενοι κυκλικῶς ἐπὶ μακρᾷ μαρμαρίνῳ τραπέζῃ, τρώγουσι τὸν ἐπιούσιον αὐτῶν ἄρτον μετ' ἀπάσης τῆς ἀμεριμνησίας διὰ τὰ τοῦ κόσμου· ἐνῷ εἰς ἀποτελειώνει τὸ λιτὸν αὐτοῦ φαγητὸν, ὁ ἄλλος ἀποπίνει τὴν τελευταίαν σταγόνα τοῦ οἴνου τοῦ καὶ ὁ παρὰ τὴν γωνίαν καθήμενος ἀπομάσσει μετὰ λιχνίας διὰ ψυχίου τὸ πινάκιον αὐτοῦ. Ὁ ἐν τῷ μέσῳ πάντων

τούτων καθήμενος γέρον μοναχὸς ὅστις ἀπαντᾷ τὸν βίον τοῦ κατηνάλωσεν ἐν τῇ μοναστικότητι, εἶναι ἐσκυρμένος πρὸς τὸ πινάκιον αὐτοῦ, ὅπως ἀποθήσῃ τὸν πυρῆνα τῆς ἐλαίας.

Ἐμπροσθεν τῆς τραπέζης ταύτης ἵσταται μοναχὸς, ὅστις ἔχων τὸ Ὄρολόγιον ἐπὶ ἀναλογίῳ, ἀναγινώσκει τὸν βίον τοῦ τῆς ἡμέρας Ἀγίου. Ἀριστερὰ τῆς εἰκόνης καθήκει ἀπέναντι τῆς τῶν μοναχῶν τραπέζης ἐν ἰδίᾳ μικρᾷ τραπέζῃ ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς, ὅστις ἐνῷ ἔχει ἐμβάψει τοὺς δέκα δακτύλους αὐτοῦ ἐν τῷ πινάκιῳ του, προσδίδει καὶ ἐπιτηρεῖ καὶ τοὺς ἀπέναντι καθήμενους ἁγίους πατέρας. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κοινοβίου εἶναι λίαν γραφικὸν διὰ τῶν ἐπὶ τῶν τοίχων μόλις διακρινομένων ἐφ' ὑγρῷ γραφῶν, θύρα δὲ βυζαντινὴ μετὰ τρεῖς βαθμίδας χωρίζει τὴν εἰκόνα εἰς δύο μέρη. Ἐν γένει ἡ εἰκὼν εἶναι λαμπρὰ συνθεσθεμένη.

Τῷ κ. Ράλλῃ συγχάριζομεν διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτοῦ πόσῃον πρὸς τιμὴν τῆς κοινῇ ἡμῶν πατρίδος. Ε. Λ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Στατιστικὴ τῶν ὑπὸ θηρίων καὶ ἐρπετῶν φονευθέντων.

Ἡ «Ἐπίσημος Ἐφημερίς τῶν Ἰνδιῶν» ἐδημοσίευσεν ἀρτίως ἔκθεσιν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φονευθέντων ὑπὸ ἀγρίων θηρίων καὶ ἐρπετῶν κατὰ τὸ 1885. Ὁ ἀριθμὸς τῶν θυμάτων τούτων ἀνέρχεται εἰς 22,905. Τοὺς πλείστους ἐφόνευσαν τὰ ἐρπετά, καὶ τὰ πρωτεῖα ἀνήκουσιν εἰς τὸ δηλητήριον, 20,057 θάνατοι προύξενήθησαν ὑπὸ δηλημάτων ὄψεων, 985 ἄτομα κατεβροχίσθησαν ὑπὸ τίγρεων, 287 ὑπὸ λύκων καὶ 217 ὑπὸ λεοπαρδάλεων.

Κτήνη ἐφονεύθησαν 47,478. Γεγονὸς ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε ὅτι οἱ πλείστοι θάνατοι τῶν ἀνθρώπων ὀφείλονται εἰς δῆγματα τῶν ὄψεων, ἐν ᾧ 1644 μόνον κτήνη ἀπωλέσθησαν ὑπὸ τῶν ἰοδόλων ἐρπετῶν. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 ἐφονεύθησαν 19,890 ἐπεκίνδυνα ζῷα, θηρία ἢ ἐρπετά. Ἐκ τούτων καταφάνεται πόσον ἀναγκαῖον εἶνε νὰ εὐρεθῇ νέος τις Παστέρ, ὅπως ἀνακαλύψῃ ἀντιδοτὸν τι καὶ κατὰ τοῦ μικροβίου τῶν ὄψεων.

Νέα παγκόσμιος γλῶσσα. Ἡ διεθνὴς γλῶσσα *βολλαπούκ* ἔχει καὶ αὕτῃ τοὺς ἀνταγωνιστάς της. Ὑπὸ κατοίκου τινὸς τῆς Λιέγης ἐπενοήθη νῦν νέα παγκόσμιος γλῶσσα ἡ *ναλ-βινό*, εὐκολωτέρα, ἀπλουστερά καὶ ἀρμονικωτέρα, ὡς λέγεται, τῆς *βολλαπούκ*! Ἀλλ' ἐὰν πρόκηται πᾶς τις νὰ δημιουργῇ μίαν παγκόσμιον γλῶσσαν, εἶνε βεβαίως φρονιμώτερον νὰ διατηρήσῃ ἕκαστος τὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων του.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

116. Αἵνιγμα

Ἐνας πατέρας κάμποσα παιδιὰ ἔχει γεννημένα
Καὶ τὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ γεννᾷ καὶ ἄλλα πάλι.

Καὶ τί παράξενα παιδιὰ καὶ τί σημαδεμένα!
— Εἶν' ἄσπρ' ἀπὸ τῆς μὲν μερῆς καὶ μαῦρ' ἀπὸ

[τῆς ἄλλης]
Καὶ μένουν πάντ' ἀθάνατα κ' ἄς χάνοντ' ἕνα, ἕνα.

117. Στοιχειόγραφος.

Εἶμαι πτηνὸν μὲ μελανόλευκα πτερὰ,
Ἄν τῶν τριῶν μου πρώτων ἀποχωρισθῶ,
Καὶ ἂν ἐν τῇ παραληγοῦσῃ τοι σὺθῶ,
Θὰ γένω τῆς Ἑλλάδος πόλις οὐ μικρά.

118. Συλλαβόγραφος.

Μὴ μὲ ζητεῖς, δὲ θὰ μ' εὐρῇς ἐπὶ κάμπο ποθενά,
Μὰ μόνον ἐστὶ βουνά.
Κλ' ἀπὸ τὰς τρεῖς μου συλλαβὰς ἂν μείνω μὲ
[δύο μόνως]
Δὲν εἶμαι πλέον ἐς τὰ κλαριά ἄλλα εἰς τοὺς
[αἰῶνας].

119. Δημιῶδες αἵνιγμα.

Μαλαματάνιόν τὸ μανδρί
Καὶ κόκκινα τὰ γίδια.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

ΛΥΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡ. 118

113. Πατήρ (Πάτη, ἄτη, ἡπαρ, πῆρα, ἀήρ, ἦρα). — 114. Ἀνάγυρον κινεῖν ἐπὶ τῶν γινόμενων αἰτίων κακοῦ δι' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τῶν πρὸς ἴδιον ὄλεθρον ἐξοργιζόντων τινά. Περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς παροιμίας ποικίλαι ὑπάρχουσι παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν ἀφηγήσεις. Ἄλλοι ἀναφέρουσιν αὐτὴν εἰς τὴν τοῦ θάμνου φύσιν, οὗ μένεται ὁ Διοσκορίδης ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ αὐτοῦ, καὶ ὅν τινες μὲν μάγυρον, τινὲς δ' ἀνάγυρον ὀνομάζουσιν· πολλοὶ ἄκοπον δρακίον φάρμακον, ὅμοιος δὲ λίαν βαρείας, μάλιστ' ὅταν τῇ χειρὶ προσπρίθῃται. Τούτου ὁ καρπὸς προκαλεῖ σφόδρα τὸν ἔμετον. Ἡ λοιπὴν ἀπὸ τῆς ἀηδίας τῆς ὁσμῆς, ἥτις προσβάλλει τὸν δρέποντα, φαίνεται ὅτι προήλθεν ἡ παροιμία, καθ' ὅσον καὶ τοῦ ἀκόπου ἡ ὀνομασία ἐντεῦθεν φαίνεται τεθεῖσα, ἢ ἀπὸ τῆς δραστηκότητος εἰς ἐξέγερσιν τοῦ ἔμετου. Μένεται τοῦτου καὶ Πλίνιος (ἐν βιβλ. XXVII κεφ. IV). Τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι τόπος ὑπάρχει ἐν Ἀττικῇ ἀνήκων εἰς τὴν Ἐρεχθίδα φυλὴν, κατὰ Στέφανον, ἐνθα θάμνος βαρυτάτης ὁσμῆς πολλὸς φύεται, ὥστε ὁ ἀνάγυρος ἀντὶ τοῦ θάμνου νὰ λαμβάνηται ὡς καὶ ἡ Ἀντίκυρα ἀντὶ τοῦ Ἑλλεσπόρου. Ἄλλοι πάλιν Ἀνάγυρον δαίμονά τινα ὑπολαμβάνουσιν, ὅστις ἔνεκα προσβολῆς τινος τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ τοῦς γείτονας ἄρῃν ἀνέτρεψε. Καὶ ταύτης δὲ τῆς παροιμίας μνείαν ποιεῖται ὁ Ἀριστοφάνης ἐν τῇ *Λυσιστράτῃ*: (στ. 66 καὶ ἐ.)

Καλ. ἰοῦ ἰοῦ,
πόθεν εἰσίν; — Λυσ. Ἀναγυρουντόθεν. Καλ.
[νῇ τὸν Δία]

ὁ γοῦν ἀνάγυρος μοι κεκινήσθαι δοκεῖ.
Ὁ Σουίδας ἀναφέρει τὴν παροιμίαν λέγει ὅτι Ἀναγυράσις τις δαίμων, ὀνομασθεὶς ἐκ τοῦ τόπου, οὗ ἐμνημονεύσαμεν, γέροντά τινα γείτονα βλάψαντα τὸ ἄλσος αὐτοῦ ὡς ἐξῆς ἐξεδι-
κήθη: Ἐνέβαλε δηλ. ἔρωτα ἀθέμιτον εἰς τὴν παλ-
λακίδα τοῦ γέροντος πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ· αὕτη ἐπεὶ δὲν ἠδύνατο νὰ προσελκύσῃ τὸν νέον, κατήγγειλεν αὐτὸν εἰς τὸν πατέρα ὅτι δὲν ἔπαυ-
σεν ἀπὸ τοῦ νὰ παρενοχλῇ προκλητικῶς αὐ-
τήν. Ὁ πατὴρ πεσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐρ-
ριψε τὸν υἱὸν ἀπὸ τῆς στέγης καὶ ἀπέκτεινε. Μεταμελόμενος ὁμοῦς ἔπειτα ἀπηγγονίσθη, ἢ δὲ γυνὴ εἰς τὸ φρεᾶρ πεσοῦσα ἐπνίγη. Ὁ μῦ-
θος οὗτος, κατὰ Σουίδαν, ἀναφέρεται παρὰ Ἱερωνύμου τινός, ἐν τῷ περὶ τραγωδιοποιῶν.

Ἡ παροιμία αὕτη ὁμοία εἶνε τῇ «Κινεῖν τὴν Καμαρίναν», περὶ ἧς ἐγράφη ἐν προλαβόντι φύλλῳ, ἐκεῖ δ' ἐσχηματίσθη καὶ ἡ ἀνάλογος ἐν τῇ νεοελληνικῇ. Ἰακ. Χ. Δ. 115. Διότι ὁ νομὸς Ζακύνθου περιέχει μίαν καὶ μόνην ἐπαρχίαν.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ. Ἐν σελ. 263 τῶν φιλολογικῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐπιγράμματος στίχ. 1 ἀντὶ πᾶσαν
θυμολέοντες γράσσεται μενεχάρμει.
ΤΥΠΟΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΔΕΑΝΟΥ ΚΑΙ ΑΔ. ΠΑΠΑΓΩΡΡΙΟΥ